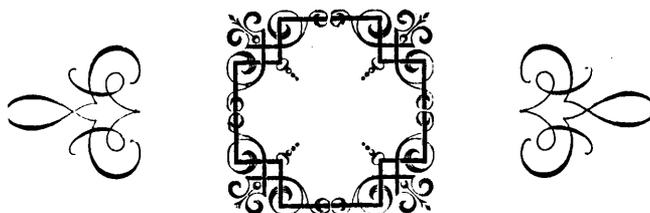

БОЖЫМ ШЛЯХАМ

ДВУМЕСЯЧНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЕ РЭЛІГІЙНАЕ ДУМКІ

ЗЬМЕСТ

а. Ч. Сіповіч — Сьвятыя Заступнікі Беларускага Народу....	1
Т. М. — У чым значэньне і веліч чалавека?.....	2
а. Л. Гарошка — Навука і рэлігія (заканчэньне).....	4
Вітаўт Зьніч — За хрысьціянскае сужыцьцё народаў.....	6
А. Жменя — Няведомыя шляхі.....	9
Удзельнік — Тыдзень Студыяў «Руні»	10
а. Ч. Сіповіч — Высьвячэньне Іконы Сьв. Заступнікаў Беларускага Народу	12
На рэлігійнай ніве	14
Беларуская хроніка	15
Абразкі з жыцьця	**

BOŻYM ŚLĄCHAM (SUR LA VOIE DIVINE)

BULLETIN RELIGIEUX BIELORUSSIEN BIMESTRIEL
Année VII. № 55. Juillet-Août 1953
51, rue des Sts-Pères — PARIS - VI*

Перадплата «Божым Шляхам» на 1953 г.

	За адзін нумар	На год
Францыя	60 фр.	350 фр.
Англія	1 ш. 10 пэн.	8 шыл.
Аргэнтыва	2 пэз.	10 пэз.
Аўстралія	2 ш.	10 шыл.
З. Ш. А.	20 цэн.	1 дал.
Бэльгія	8 б. фр.	50 б. фр.
Данія	1 д. кар.	6 д. кар.
Канада	20 цэн.	1 дал. 20 ц.
Нямеччына	80 пф.	5 н. м.
Швэцыя	1 ш. кар.	6 ш. кар.

Грошы слаць на адрасы:

У ФРАНЦЫІ:

Chèque Postale : Paris c. 6287 44
R. P. Horosko Leo, 95, rue de Sèvres,
PARIS VIe.

У АНГЛІІ:

Rev. dr. C. Sipovic, Marian House, Holden
Avenue, LONDON N. 12.

У АРГЭНТЫНЕ:

Asociacion Bielorusa en la Argentina C. Co-
ronel Sayos 2981.
4. de Junio, Buenos Aires.

У АЎСТРАЛІІ:

Mr. Jackievicz Donat, 60. Fisher Str.
East BRISBANE. Q-ld.

У БЭЛЬГІІ:

Mr. Borysevic Vasil, 19, Place Hoover,
LOUVAIN.

У НЯМЕЧЧЫНЕ: Weissruthenischer Caritas-
dienst in Deutschland. (20b) Goslar/Harz,
Sommerwohlenstrasse 1 A.

КНІЖКІ ДА НАБЫЦЦЯ.

У Беларускіх Каталіцкіх Місіях у Лёндане і Парыжы можна купіць наступныя беларускія кніжкі:

Друя В. — Ты і яна. 250 фр — 6 шыл.
а. Л. Гарошка — Душа 40 фр. — 1 шыл.
а Л. Гарошка — Паходжаньне чалавека 20 фр. —
10 пэн.
а. Л. Гарошка — Сьв. Еўфрасія — Прадслава
Полацкая 150 фр.— 4 шыл.
Г-і Я. — Казкі № 2 — 30 фр. 15 пэн.
Г-і Я. — Казкі № 3 30 фр. 15 пэн.
Равенскі М. Арсеньева Н. — Магутны Божа. Пес-
ня з нотамі. — 5 фр. 3 пэн.
Народная казка — Музыка і чэрці 40 фр. 1 шыл.
Сяднёў М. — Цень Я Купалы 30 фр. 15 пэн.
Каваль П. — Беларусь у датах, ліках і фактах
(друг. выд.) 450 фр. — 13 шыл.
Змагар А. — Случчакі-Апавяданьне—100 фр. 2 ш.
Змагар А. — Рэпка-казка — 30 фр. 15 пэн.
Малітаўнік «Божым шляхам» 80 фр. 2 шыл.
Малітаўнік «Holas Duśy» 200 фр. 5 шыл.
Камплет часанісу «Божым шляхам» за мінулыя га-
ды 2000 фр. — 2 ф.

**M. Bahdanovic — Weissruthenischer Hei-
mat. Lyrik — 50 фр. 2 шыл.**

Зьвяртацца на адрасы: У Францыі:

R. P. Horosko Leo, 95, rue de Sèvres.
Paris VI.

У Англіі: Rev. dr. C. Sipovic, Marian
House, Holden Avenue, LONDON N. 12.

У Нямеччыне: Weissruthenischer Caritas-
dienst in Deutschland. (20b) Goslar/Harz,
Sommerwohlenstrasse 1 A.

3 беларускае народнае мудрасьці

Дай сэрцу волю, завядзе ў няволю.
Дай, дык перад Богам знойдзеш.
Далей паложыш, бліжэй возьмеш.
Дапамог Бог зрабіць, дапаможа і спажыць.
Да пары збан воду носіць, вушка адарвецца і збан
пабецца.
Дармовае ўсягды прахам бярэцца. Што лёгка
прыходзіць, тое лёгка з рук сыходзіць.
Дасьць Бог дзень, дасьць і дарогу. Час адчыніць
ўсё.
Дасьць Бог дзеці, дасьць і на дзеці.
Даў слова — дзяжыся, а ня даў крапіся.
Да харошага ўсё прыстае.
Цзе «бадай» умяшаецца, там Бог адступаецца. Аб
сварках.

Дзе баліць, там рука, а дзе міла, там вока.
Дзе гаспадар ня ходзіць, там ніўка ня родзіць.
Дзе добры край, там і пад ёлкаю рай.
Дзеля вошы кажуха ня кідаць.
Дзе няма ахвоты, там няма работы.
Дзе проста, там анёлаў со ста
Дзе серп і молат, там бяда і голад.
Дзеці балуюцца ад матчынага блінца, а разум-
неюць ад бацькавага дубца.
Дзьве ня бываюць сьмерці, а раз трэба па-
мерці.
Дзяржы язык за зубамі, калі хочаш быць з
людзьмі.

БОЖЫМ ШЛЯХАМ

Год VII.

ЛПЕНЬ-ЖНІВЕНЬ

№ 55

Сьвятыя заступнікі беларускага народу

Ці ў хвілінах суму, ці ў хвілінах радасьці чалавеку цяжка аставацца адзінокаму — такая ўжо людзкая прырода. Не дарма з даўных даўн яшчэ грэцкія філязофы назвалі чалавека грамадзкаю істотай. Таму і шукае сабе кожны шчырых сяброў і прыяцлёў. Хто знойдзе сапраўды добрага прыяцеля — скарб знойдзе.

А каго мы называем добрым?

Людзей справядлівых, міласэрных, ахвярных, працавітых, скромных, разважных, незавідлівых, не-сварлівых, чыстых — вось гэта азнакі добрых людзей. І шмат ёсьць такіх, што маюць адну, дзве, або нават некалькі з гэтых азнакаў, але толькі адзін Бог мае іх усе разам і ў найбольшай ступені, бо Ён адзіны ёсьць бесканечна даканалы.

Тых-жа людзей, што збліжаюцца да Бога сваім чыстым жыцьцём, гэроіскім практыкаваньнем цнотаў і рашучым супраціўленьнем усякаму злу, называем сьвятымі. Заўважма, што ў першых вякох хрысьціянства ўсе вернікі называліся сьвятымі. Нажаль потым, вялікая дабрата сярод тых, што носяць імя Хрыста (хрысьціян) сталася рэдкасьцю.

Калі кінем вокам на нашу мінуўшчыну, дык ужо на самым пачатку нашае гісторыі мы ўбачым вялікія постаці — волаты духа, якія былі сапраўды вялікімі сьвятымі і якім да сёньня аддаецца чэсьць на аўтарох.

Колькі было іх?

Тых, якіх мы знаем імёны і гэраічнае жыцьцё, ёсьць ня шмат, усяго 50. Але хто-ж можа даць сёньня адказ на пытаньне: колькі на працягу тысячы гадоў было на Беларусі манастыроў і колькі ў кожным з іх было глыбокабожных манахаў і манахінь? Колькі было сьвятых мітрапалітаў, архібіскупаў, сьвятароў, дыяканаў? А колькі было сьвятых сялян ды іншых сьвецкіх людзей? Ці які вучоны займаўся гэтым пытаньнем? А калі-б і займаўся, ці змог-бы даць на іх поўны адказ?

Ніколі ў сьвецелі!

Хрыстос на тое заснаваў Сваю Царкву на зямлі, каб асьвяціць людзей і няма сумніву, што ад часу заснаваньня Царквы да нашых дзён на ўсім сьвеце нязьлічаная колькасьць людзей скарысталася з яе асьвячаючых дараў. Так як нельга пералічыць пясчынкаў на ўзбярэжжы мора, або зорак на небе, падобна нельга пералічыць і сьвятых. Толькі як прыйдзе той час, калі Сын Чалавечы зьбярэ з усіх канцоў сьвету ўсіх людзей усіх расаў і плямёнаў на свой апошні суд, дык мейма надзею, што тады пабачым шмат сыноў і дачок беларускае краіны ў зьзяньні сьвятасьці.

Сёлета 2 жніўня адбылася ў Лёндане ўрачыстасьць пасьвячэньня Іконы Сьвятых Заступнікаў Беларускага Народу. Ікона — гэта вонкавы знак, сымбаль таго, каму аддаём чэсьць. І чэсьць якую аддаецца іконе ніколі нельга мяшаць з тым культам, богапашанай якую аддаецца самому Богу.

Калі ўжо закранаецца справа сьвятых заступнікаў беларускага народу, дык імі не абавязкава павінны быць сьвятыя беларускага походжаньня, бо-ж самыя беларусы, падобна як і ўсе іншыя хрысьціянскія народы сьвету заўсёды мелі і будуць мець у вялікай пашане ня толькі сьвятых сваіх суродзічаў, але агулам усіх тых, якія ўславіліся сваім пабожным жыцьцём на зямлі і сваім заступніцтвам у небе, як: прар. Ілья, сьв. Мікола Цудатворац, сьв. Зьмітро Вялікамучанік, сьв. Юры Вялікамучанік, сьв. Антоні з Падвы, сьв. Францішак з Асыжу, сьв. Вінцэсь, сьв. Тэрэса і шмат інш. У сваім заступніцтве сьвятыя не глядзяць на нацыянальнасьць тых, што да іх зьвяртаюцца, ані не абмяжоўваюць сябе дзяржаўнымі граніцамі. Дзеля гэтага і новапасьвячаная Ікона зусім ня мае на мэце абмежаваць лік сьвятых, да якіх беларусы могуць зьвяртацца, не! Думкай аўтараў новапасьвячанае Іконы было: сабраць у адно перадусім тых сьвятых, якія мелі з Беларусью асаблі-

вья дачыненні. Бяз сумніву да такіх належаць: сьв. Еўфрасія Полацкая, сьв. Казімер, сьв. Аўрам Смаленскі, сьв. Ёзафат Полацкі, сьв. Кірыла Тураўскі. Усе гэтыя сьвятаты былі звязаны або кроўна з беларускім народам, або працай на Беларусі. На Іконе яны займаюць ніжні рад, а ў верхнім радзе валадарна красуецца Дээзіс: Ісус Хрыстос, Багародзіца і сьв. Іван Хрысьціцель.

Беларусь ляжыць на скрыжаванні шматлікіх дарогаў і культур. Праз яе йшлі Варгі ў Грэцыю, праз яе Баторы вёў свае войскі на Маскву, праз яе праязджалі казакі, ідучы на Варшаву, праз яе штурмавалі на Маскву французскія і нямецкія арміі і праз зе балшавікі ціснуліся на Варшаву... Не дарма пэат казаў: «Тут схадзіліся плямёны спрэчкі сілаю канчаць».

Дзякуючы свайму геаграфічнаму палажэньню і гістарычным падзеям на Беларусі хрысьціянства было падзелена і каталіцтва было двоіх абрадаў. Бязумоўна кожны шчыра веруючы чалавек раскол хрысьціянства перажывае як вялікае няшчасце, тымборэй гэта перажывае беларус, але навуцаны гісторыяй і практыкай ведае, што ў рэлігійным жыцьці неабходна шанаваць пагляды іншых. У нашым адраджэнскім руху мы павінны, не зважаючы на ніякія скрыжаванні і падзелы, сабраць усе свае сілы ў адно, каб асягнуць тую вялікую мэту, якою ёсьць суверэнная дзяржава. Бязумоўна на-

шым ідэалам ёсьць, каб у будучай незалежнай Беларусі кожны мог здаволіць усе свае лепшыя лятучыні, а гэта магчыма толькі ў такой дзяржаве, якая апіраецца на хрысьціянскія прынцыпах. Да адбудовы такое дзяржавы нам дапамогуць сьвятаты заступнікі беларускага народу: сьв. Еўфрасія — патронка Беларусі і асаблівая апякунка нашых манастыроў; сьв. Казімер — ясьнеючы непавіннай чысьцінёю і ваяўнічасцю духа супраць несправядлівасьці; сьв. Аўрам Смаленскі — суровы асцэт, але выдатны пэдагог і патрон багаслоўскае асьветы на Беларусі; сьв. Ёзафат, які праліў сваю кроў за вялікі ідэал еднасьці веры; сьв. Кірыла Тураўскі — наш залатавусны, патрон пісьменьнікаў і пэатаў — усе яны нам блізкія, усе яны нашы, усе аднолькава каталіцкія і праваслаўныя ў аўтэнтчным значэньні гэтых слоў.

На змагарным шляху да асягненьня нашае вечнае мэты і да асягненьня дачаснае мэты — мы не адзінокія! З намі нашы гэроі, нашы волаты духа, нашы сьвятаты заступнікі. Аб гэтым і мае нам прыпамінаць новапасьвячаная Ікона. Але было-б вялікім непаразуменьнем, каб іхныя імёны аставаліся толькі ці то, ў мудра напісаных кнігах, ці на абразох, якімі ўпрыгожваюцца сьвятыні. Іх мейсца павінна быць перадусім у нашых сэрцах і ў нашых пачынах.

а. Ч. Сіповіч.

У чым значэньне і веліч чалавека?

Пазнаць акружаючы сьвет, выясьніць сэнс прыродных зьявішчаў, уцяміць ход жыцьцёвых падзеяў — гэта вельмі важна і карысна для чалавека, але бязумоўна больш важна і больш карысна пазнаць належа на самога сябе. Дык варта гэтай справе прысьвяціць належную ўвагу.

Тая жменька матэрыі, з якое складаецца людзкое цела, у параўнаньні да велічы сусьвету ёсьць блізка што нічым. Ужо параўноўваючы чалавека да велічы нашае плянэты — Зямлі, нельга назваць яго інакш, як дробнаю пылінкаю, але наша Зямля ў параўнаньні да іншых нябесных целаў сама ёсьць ня большай як пылінка. Вось што казае аб гэтым астраномія: Сонца большае за Зямлю ў 332 тысячы разоў, а гэтакіх сонцаў як наша ў сусьвеце ёсьць нязьлічаныя мільёны. Ды ці толькі гэтакія? Ёсьць некаторыя, што ў тысячы, а некаторыя нават у мільёны разоў большыя за наша сонца. Напрыклад зорка альфа ў сузор'і Скарпіёна такая аграмадная, што яе дыямэтр роўны арбіце плянэты Марса; гэта значыць, што калі-б яна была пустою куляю, дык-бы ў яе нутры магло зьмясьціцца сонца са сваімі найбліжэйшымі плянэтамі: Мэркурыем, Вэнэраю, Зямлёю і Марсам і гэтыя плянэты маглі-б круціцца навокал сонца, як цяпер у вольным прастору.

Яшчэ больш выяўляецца зьнікомасьць чалавека ў параўнаньні да прастору, які займае сусьвет. Сонца аддалена ад Зямлі на 149 мільёнаў кілямэтраў, але найбліжэйшая зорка (Цэнті Міра) аддалена ад Сонца аж на 40 більёнаў кілямэтраў. Якая гэта адлегласьць лепш сабе зможам уявіць, калі даведаемся, што сьвет, які прайходзіць у сэкунду 300.000 км. і ад сонца да нас ідзе толькі 8 мінут і 17 сэк., ад найбліжэйшае зоркі йдзе амаль чатыры з палавінаю гады. Калі так далёка знаходзіцца найбліжэйшая зорка, дык што казаць аб далёкіх! Прастор, які дзеліць іх ад нас такі аграмадны, што мераецца на мільёны сьветагадоў. У гэтым неабсяжным прастору чалавек сапраўды губляецца як бязьмежна малая драбязя.

А якое мейсца займае чалавек у часе?

І тут чалавек ёсьць ня больш як нязначнай зьнічкай. Найбольш стараветны тэкст, пісаны людзкою рукою мае 6.000 гадоў; праўда сьляды жыцьця чалавека на Зямлі сягаюць прыблізна да 300.000 гадоў, але зьяўленьне жыцьця на Зямлі датаюць на адзін мільярд гадоў. Век Зямлі ацэньваюць прыблізна на 2 мільярды гадоў, а сонца — на 3 мільярды. Што-ж значыць гісторыя чалавека са сваімі тысячамі гадоў у параўнаньні да гэтых пэрыядаў?! А перадусім, што значыць час жыцьця

аднаго чалавека, ці ён будзе трыццаць 40, 60, ці нават і 100 гадоў! Каб лепш уявіць суадносіны часу жыцця людства да веку Зямлі адзін вучоны ўлажыў цікавы календар. Ён падзяліў увесь час існавання Зямлі, ад яе зьяўлення да нашых дзён, на 12 месяцаў. У гэтым маштабе часу першыя жывыя істоты зьяўляюцца дзесь у ліпені, сысуны — у кастрычніку, чалавек — у канцы лістапада; патрыярх Аўраам жыў-бы ўсяго 8 сотых секунды 31-га сьнежня а гадз. 23, 58; значыць ад нас яго дзяліў-бы час толькі аднае мінуты.

З гэтых параўнаньняў з усёю яснасьцю можна ўбачыць нязначнасьць чалавека, але яшчэ яснаей з іх можна выявіць веліч Бога, неабмежаванага ні часам, ні прасторам. Для Бога няма ні ўчора, ні заўтра — для Яго ёсьць адно толькі заўсёднае — цяпер.

І вось Бог — абсалютны Валадар сусьвету праўляе да тае нязначнае істоты, якою ёсьць чалавек, асабліваю ўвагу. Чаму так ёсьць? Бо ў чалавеку акрамя цела ёсьць яшчэ несьмяротная і разумная душа і гэта яна надае чалавеку тую вартасьць, якая яго вырозьнівае спаміж усіх стварэньняў. Дзякуючы душы чалавек ёсьць ня толькі вялікі, але нават вельмі вялікі і займае ў сусьвеце асаблівае мейсца. Гэтае значэньне чалавека Сьвяцейшы Айцец Пій XII у адной з прамоваў да вучоных азначыў з уласціваю сабе яснасьцю: «Чым-жа зьяўляецца існаваньне гэтага так малога стварэньня, загубленага ў акіяне матэрыяльнага сусьвету, якім, ёсьць чалавек, каб пры сваёй бесканечна малой вялічыні, асьмеліцца адкрыць аблічча і гісторыю космасу? Ёсьць толькі адзін і адзіны магчымы адказ, а відавочнасьць яго бліскавічна ясная; гэта што дух чалавека адносіцца да катэгорыяў існаваньня істотна рознага ад матэрыі і вышэйшы ад яе».

Дзякуючы духовай і разумнай душы чалавек кінуўся на здабыццё бязьмежнага матэрыяльнага сьвету і асягнуў паважныя перамогі. Чалавек дасьледуе, мерае, аналізуе з усёю магчымаю дакладнасьцю усё, што толькі яму даступнае. Ён вывучае нябесныя целы, іхныя адлегласьці, хмічны склад, будову, велічыню, вагу: сочыць за іх рухамі, выяўляе законы тых рухаў. Людзкая цікавасьць сягае ўва ўсе куткі сьвету, усе загадкі займаюць ягоную ўвагу. Зьнікома малое цела чалавека з гледзішча досьледаў ня грае ніякае ролі, бо бязьмежныя прасторы працінае ня цела, а розум чалавека, які бесканечна перавышае матэрыю.

Розум чалавека не абмяжоўваецца ні часам, ні прасторам. Ён выкрывае тайны ў сучасным сусьвеце і дасьледуе тое, што дзеелася мільёны гадоў таму ў нас на Зямлі і на самых далёкіх зорах. Чалавек адчытвае гісторыю з акамянелых кашчэякоў даўно загінуўшых жывёлаў, з стараветных курганоў, вышуквае сьляды цывілізацыі ў пыле

вякоў. Але вонкавы выгляд Зямлі і сусьвету не здавальняе цікавасьці чалавека, ён стараецца пазнаць яе ўнутраны склад. Крок за крокам чалавек выкрывае малекулы, хмічныя элементы, атамы. У далейшых студыях пранікае ў будову атаму і выкрывае ягоныя складнікі: пратоны, іоны, электроны, нэўтроны і інш., разьбірае іх, азначае вагу, шляхі руху, хуткасьць. Уканцы яму ўдаецца разьбіць атам і вызваліць адтуль страшэнную энэргію. Але на гэтым чалавек ня спыняе сваіх студыяў, а вядзе іх яшчэ з большым напружаньнем.

Адкуль-жа бярэцца ў малым людзкім арганізме такі дынамізм і такая праніклівасьць? Ясна, што гэта не матэрыяльнае дробнае цела чалавека вядзе да такіх перамогаў, але душа. Аднак ёсьць праўдай, што душа да свае дзейнасьці патрабуе цела, але да асягненьня перамогаў неабходна, каб цела не заглушала голасу душы, а наадварот, каб слухалася яе.

Душа ў сваёй дзейнасьці перавышае матэрыю таму, што бесканечна перывышае яе ў сваёй істочце. Дарма калісь бязбожнікі стараліся даказаць, што матэрыя вечная; сёньня нязбыта даказана, што матэрыя мела свой пачатак і што яна можа мець свой канец. Разьбіўшы атам ня толькі сьцьверджана, але і дакладна аблічана, колькі матэрыі замяняецца ў энэргію, колькі яе астаетца ў форме складовых частак і колькі нішчыцца, а душа раз заіснаваўшы ня нішчыцца ніколі — яна вечная. Дзеля гэтага душа больш вартая чым усе матэрыяльныя скарбы ў сьвеце: бо што ёсьць тыя скарбы? — гэта дачасныя і прамінаючыя вартасьці, а душа нязньшчальная і несьмяротная.

Толькі Бог, Які ёсьць бесканечны і з кожнага гледзішча найдасканалейшы, бесканечна перавышае кожнае стварэньне, а тым самым і чалавек, дык ня дзіва што ў адносінах да Бога чалавек адчувае сваю абмежаванасьць шмат больш і выразней, як у адносінах да сусьвету. Немагчыма чалавеку абняць Зямлю, яшчэ больш немагчыма дакрануцца да сонца, але беспараўнаньня больш немагчыма чалавеку дасканала пазнаць Бога, дзеля гэтага мусіць здаволіцца толькі дробнымі і недасканалымі багаслоўскімі ведамі міма найбольшых стараньняў са свайго боку.

Але Бог ведае абмежаванасьць чалавека; ня вымагае ад яго чаго колечы немагчымага. Са свайго боку Бог любячы ўсе стварэньні, мае асабліваю любоў да чалавека. У Старым Запавеце Бог часта зьвяртаўся да людзей праз сваіх выбраных пасланцоў: патрыярхаў і прарокаў. Ён даў людзям прыказаньні і паступова падрыхтоўваў да асабліва велічнае падзеі — да прыходу на сьвет Свае Другое Асобы, да ўчалавечаньня Сына Божага, каб праз Яго ўсынавіць Сабе ўвесь людзкі род.

Да прыходу на сьвет Ісуса Хрыста нават і ду-

ховыя сілы чалавека, хоць як яны перавышаюць матэрыю, не маглі ўзняцца да надпрыроднага сьвету, бо пасля першароднага граху між імі і надпрыродным сьветам была непраходная прорва, а праз крыжовую ахвяру Хрыста ўтварыўся мост чэраз тую прорву; праз сьв. Тайну Хрышчэньня Бог узняў нас у свае абыймы, даў людзям магчымасьць атрымаць Божае сыноўства. Якая вялікая слава служыць такому Валадару сусьвету, Які нас — сваіх дробных і нягодных слугаў — усынавіў, даў магчымасьць асягнуць найбольшую сьвятасьць і найбольшае шчасьце ў небе!

Даючы чалавеку такі вялікі ідэал, Бог даў адначасна патрэбныя да яго асягненьня сродкі. Ён забясьпечыў людзей асаблівым правам. Калі чалавек па сваёй слабасьці зграшыць, страціць Божую ласку, атрыманую ў сьв. Хрышчэньні, дык ёсьць сьв. Тайна Сповідзі, праз якую прывяртаецца асьвячаючая ласка. Больш таго, у сьв. Прычасьці Хрыстос Сам стаецца духоваю пажываю чалавека.

Бог кліча чалавека да Сябе, але гаварэм больш канкрэтна, Бог кліча мяне да Сябе ў Свае абыймы, Ён бесканечна вывышшае мяне, уздымае да бязмежнае радасьці.

Пазнаўшы такія пляны Бога адносна чалавека, зразумеём ясна, якім ворагам для чалавека ёсьць бязбожнасьць, якая стараецца пазбавіць нас ве-

лічы і шчасьця; пазбавіць таго бесканечнага ідэалу, які Бог прызначыў для чалавека. Бязбожнікі заместа уздымаць чалавека, стараюцца сапхнуць яго да ўзроўню неразумных жывёлаў, да чарады быдла. Часам бязбожная прапаганда не адважваецца выразна адкрыць свайго бязбожнага аблічча, каб не адстрашыць ад сябе людзей сваёю гідотаю, дзеля гэтага стараецца перш закрыць ад людзей Бога рознымі дачаснымі прынадамі, як: багацьцем, насалодамі цела, славаю, почасьцямі і пад. Але хто пазнае сапраўдную мэту жыцьця, якую нам даў Бог, той лёгка ўбачыць, што ўсе гэтыя прынады сьмешна дробныя і прамінаючыя, каб маглі закланіць вечны і бесканечны ідэал.

На ўсе спакусы дачаснага жыцьця вернікі павінны адказаць цвёрдым і непахісным жаданнем ісьці да Бога ўсею сваёю істотаю: думкамі, сэрцамі і ўсім жыцьцём.

Поўнае шчасьце чалавек асягне толькі тады, калі поўнасьцю будзе належаць да Бога — гэта станецца ў небе, але ўжо ў дачасным жыцьці чалавек мусіць да гэтага належна падрыхтацца, выконваючы Божы прыказанні і ў першую чаргу найважнейшую з іх: «Любі Госпада Бога твайго ўсім сэрцамі тваімі, усёю душою тваёю, усімі сіламі тваімі, а бліжняга твайго, як самога сябе».

Т. М.

Навука і рэлігія

(Заканчэньне)

Толькі ў вольным сьвесе навука можа сказаць сваё сапраўднае слова і яна яго кажа. Вось нядаўна выдаў у Лёндане праф. Іоад цікавую кніжку «Праведнік навачаснае думкі». Там між іншым кажацца: Новая навука сёньня стаіць на боку рэлігіі з такою-ж сілаю, з якую старая навука XIX ст. была супраць яе. Супастаўленьне апошніх выснаўкаў з мікروفізікі, антропалёгіі і хэміі ўжо зусім ня выключаюць, што сьвет зьявіўся з Божае думкі».

Падобныя сьведчаньні можна пачуць ад найбольшых вучоных даслоўна з усіх галінаў сучаснае навукі. Ня будзем тут паўтараць таго, што ўжо пры розных нагодах было напісана на старонках нашага часапісу, абмяжваемся толькі да найнавейшых сьведчаньняў.

Сучасны прэзыдэнт Акад. Нав. у Нью Ёрку Морісон Грэсі кажа: «Мы стаімо на сьвітаныні навуковае пары і кожнае новае навуковае адкрыцьцё ўсё выразней выяўляе нам дзела разумнага Стварыцеля. На працягу апошніх 90 гадоў, якія мінулі ад сьмерці Дарвіна, пароблена годныя падзіву адкрыцьці і мы, асноўваючыся на навуку,

пабудаваную на веры, штораз бліжэйшыя ў духу навуковае пакоры, пазнаць Бога».

А вось некалькі такіх пакорных і шчырых прызнаньняў: Выказваючы агульнапануючыя пагляды між вучонымі, Рэнэ Сюдэ піша: «Замест калішніх гордых заяваў, што хэмія знайшла разьвязку пачатку жыцьця, сёньня вучоныя заяўляюць: «Лепш шчыра прызнацца, што хэмія ня ўме нават паставіць як сьлед праблемы пачатку жыцьця» (11). «А калі дапусьціць, што жыцьцё зьявілася на зямлі праз прыпадковае спатканьне атамаў, дык гэтае здарэньне нельга назваць іначай, як цудам, што пераносіць праблему ў абсяг рэлігіі» (там-жа с. 214). «Некалькі дзсяткаў гадоў таму чалавек навукі верыў, што ён мог гаварыць аб абсалютным. Мадэрны вучоны здае сабе справу, што цяпер так гаварыць нельга і ён здавальняецца сказаць, што можна гаварыць толькі аб тым, колькі мы ведаем аб абсалютным» (12), ка-

11) René Sudre, op. cit., s. 200 i 214.

12) S. Van Mierlo — La science, la raison et la foi. Paris, 1948, s. 82 i 257.

жа Ван Меріє і падае на доказ свае думкі шматлікія сведчанні сучасных вучоных, а ўканцызначае: «Калі хто шукае апраўданыя свайго недаверства ў тым, што быццам Бог ёсць непазнавальны, або што між вераю і розумам ёсць супярэчнасці, або што ён занадта інтэлігентны, каб верыць у Бога — гэтым маніць сам сябе... Аргументы супраць веры ў Бога, якія-б яны ня былі дакладныя, выплываюць толькі з нашае гордасці і нашае варожасці ды ня ёсць нічым іншым, як спробаю псыхалогічнага «мудраванья»» (там-жа с. 257).

Сучасны англійскі матэматык Эдмунд Вайткер у сваім творы «Прастор і дух» кажа, што сучасная навука дамагаецца існавання Бога, і то Бога абсалютна незалежнага, бо «факты выказваюць, што немагчыма дапусціць, каб Бог быў зележны і абумоўлены ад сьвету, каторы мае вызначаны час паўстання і канца».

У якім кірунку йдзе сучасная навука, бадайшто найбольш выразна паказвае прыродазнаўства. Агульны зварот прыродазнаўства ў кірунку рэлігіі з нямецкаю дакладнасцю азначае М. Бавінк (13). Да нядаўна адносна разьвіцця жывых істотаў была вельмі моднаю моністычнаю тэорыя эвалюцыі, якая прызнавала, што істоты больш дасканалыя разьвіліся з менш дасканалых бяз уздзеяння якоесь вышэйшае прычыны. Сёння ўжо знойдзена толькі нястача ў гэтай тэорыі, што калі яе яшчэ трымаюцца дык хіба з прывычкі і супраць свайго пераканання (14). Вучоных, што займаліся пытаннем інстынку жывёлаў асабліва востра выступаюць супраць дарвінавае тэорыі эвалюцыі, як аб гэтым сведчыць Робэрт Нахтвэй у працы прысвечанай інстынктам. Ён даходзіць да выснаўку, што «У аснове інстынку ёсць нематэрыяльная і стаячая вышэй за матэрыю Мудрасць», а ў далейшым з яшчэ большым націскам кажа: «У аснове сусьвету, як творчы прышчп, мусіць быць думачая і плянуючая Сіла» (15).

Сучасны французскі прыродавед-біялёг Люцыян-Клёд Куэно кажа, што «ані тэорыя мутацыяў, ані прыпадкі ня выясняюць эвалюцыі жывых істотаў, дык не астаецца нічога іншага, як верыць у духовую магчымасць вынахадаў, што яе маюць у сабе жывыя істоты, і якая дзейнічае на матэрыю, як ідэя мастака на матэрыял, якім ён карыстаецца» (16).

Шырока ведамы сучасны нямецкі десьледнік прагісторыі Вайнэрт кажа: «Сапраўдная рэлігій-

насьць зусім не стаіць у супярэчнасці з сучаснымі вынікамі тэорыі разьвіцця» (17).

Сучасная фізыка за апошнія паўвечча зрабіла найбольш адкрыццяў, але яна-ж найбольш з усіх галінаў навукі прычынілася да разьвіцця калішняга матэрыялізму і вучоных наблізіла да Бога. Выдатны англійскі фізык Эрнэст Рутэрфорд (1871-1937) так схарактэрызаваў адносіны перадавых вучоных да Бога: «У кругу лякаў думваюць памылкова быццам вучоных, якія больш за іншых ведаюць аб быцці, дзеля гэтага самага мусяць быць бязбожнікамі; зусім наадварот: наша праца нас вядзе да Бога, яна зольшвае нашу пашану адносна Яго гігантычнае сілы, перад якою наша бядовыя прыклады, якімі-б яны вялізарнымі на зямлі не выдаваліся, нічога ня варты». Выдатны англійскі астрофізык Артур Эдлінгтон (1899-1944) на адным дакладзе ў Вене казаў: «Мадэрная фізыка вядзе нас проста да Бога, а не ад Яго. У нашым дачасным жыцці мы можам бачыць толькі адну фазу эвалюцыі сусьвету, усе іншыя мусяць стацца выснаўкам, праўдзівасьць якіх заўсёды абмежаваная, але нам дае прадчуццё якоесь Усемагутнасці, Якая кіруе сусветам». Найбольшы сучасны нямецкі фізык Дэссаўэр кажа: «Сучасныя досьледы паказваюць ня прорву, але хутчэй дарогу, якая вядзе да Бога» (18). Сучасныя фізыкі асабліва блізка адчулі Божую прысутнасць у сусьвеце, разьбіўшы атам, як аб гэтым сведчыць нямецкі фізык Гартман (19). Таму падсумоўваючы пагляды сучасных фізыкаў Т. Фэльштын мог заявіць: «Якраз сёння перажываемо эпоку наймацнейшага збліжэння навукі і веры» (20). І гэтае збліжэнне да рэлігіі мае ўсе азнакі трываласці, як аб гэтым кажа найбольшы сучасны амерыканскі фізык Робэрт-Артур Мілікан: «Можна спадзявацца, што наступваючы гады хутчэй пакажуць узрост, а не аслабленне адносінаў між вучонымі і Царквою».

На заканчэнне варта зацеміць, што яшчэ толькі ў сучаснай філязофіі спаміж некалькі кірункаў ёсць адзін чыста бязбожны — гэта група экзыстэнцыялістаў на чале з французам Сартрам, але нават і ў гэтым кірунку штотраз больш нівэлюе бязбожны ўплыў асобная група хрысціянскіх экзыстэнцыялістаў (Г. Марсэль, К. Яспэрс). У оваім найнавейшым творы аб філязафічнай веры Яспэрс сьвярджае: «Рэлігія ёсць істотнаю рэальнасцю і я сьведамы, чаго мне не

17) Hans Weinert — Vormenschenfunden. Frankfurt, a. M. 1939, s. 110.

18) Friedrich Dessauer — Religion im Lichte der heutigen Naturwissenschaft. Frankfurt, a. M. 1951, s. 46.

19) Hartman — Atomphysik, Biologie und Religion. Stuttgart, 1947.

20) Dr. Tadeusz Felsztyn — Wiara i wiedza w swiecie nowoczesnych poglądów fizycznych, Italia, 1945, s. 37.

13) M. Bavink — Die Naturwissenschaft auf dem Wege zur Religion. Frankfurt a. M. 1933.

14) René Sudre, op. cit., s. 220.

15) Robert Nachwey — Instinkt, Rätsel der Welt. Wiesbaden, 1950, s. 24.

16) Lucien-Claude Cuénot — Invention et finalité en biologie. Paris, 1941, s. 43.

стае, каб гаварыць аб ёй» (21). Затое іншыя філязафічныя кірункі (не рахуючы савецкага) маюць характар выразна істотна рэлігійны. Для прыкладу варта ўспомніць як адносіўся да Бога прадстаўнік філязофіі дзейнасці М. Блэндэль (1861-1949), ён казаў: «Тыя, што ня маюць праўдзівяе ідэі Бога, твораць сабе ідалаў, або абагаўляюць самых сябе», дык для філэзафа стае ясным, што «праблема Бога сёння становіцца ўва ўсёй оваёй паўнаце і з усёю настойлівасьцю перад сумленьнем і перад розумам кожнага» (22).

Падсумоўваючы пагляды, пануючыя ў сучаснай філязофіі Шіяжка, кажа: «Сучасная культура павінна пераканацца, што няма культуры бяз метафізычнае асновы, як няма культуры бяз духу дабрадзейнасці. Бяз веры ў трансэндэнтную рэальнасць (ясьней кажучы бяз веры ў Бога) і без надзеі ў нашу несмяротнасць разрываюцца ўсякія прынцыпы маральнасці і рэлігіі. Дзеля гэтага разьвязка сучаснага крызысу і сучаснае сьведамасці знаходзіцца ў аднаўленьні

21) Karl Jaspers — *La foi philosophique*. Paris, 1953, s. 105.

22) Maurice Blondel — *La philosophie et l'esprit chrétien*. Paris, 1950, t. I, s. 2.

хрысьціянска-каталіцкае метафізыкі, якая была заўсёды хрыбтом кожнае сапраўднае цывілізацыі, непахіснаю асноваю кожнага сапраўднага маральнага паняцьця жыцьця» (23).

У мінулым стагодзьдзі, калі былі намножыліся розныя пераходныя гіпатэзы, якія здавалася мелі пахіснуць асновамі Цэрквы, сьвяцейшы айцец Пія IX у 1846 г. у энцыкліцы «*Qui pluribus*» казаў: «Розум і вера ня маюць чаго сябе ўзаемна баяцца, бо і адно і другое паходзяць з тае самае крыніцы, з адзінае і нязьменнае праўды — ад Бога». Праўдзівасьць гэтых слоў сёння бачым выразней чым калі. Бог даў чалавеку пачуцьці, даў пазнавальныя здольнасці, даў розум, каб у дачасным жыцьці чалавек пазнаў сваё найвышэйшае прызначэньне да будучага жыцьця ў небе, ды каб імкнуўся яго асягнуць праз сумленнае выкананьне Божае волі. І можаць шешыцца, што сучасная навукка ступіла на добрую дарогу, яна дапамагае чалавеку пазнаць тую апошнюю мэту і асьвятліць шлях да яе.

а. Л. Гарошка.

23) Michele Federico Sciacca — *Il problema di Dio e della religione nella filosofia attuale*. Roma, 1946, s. 388.

За хрысьціянскае сужыцьцё народаў

Гісторыя ведае больш або менш дабравольныя спалучэньні народаў і рас у адзін палітычны арганізм. Такі твор, такое спалучэньне, так доўга існаваў, пакуль на кіраўнічых становішчах прытрымоўваліся агульна-людзкіх прынцыпаў, вынікаючых з прыродных правоў адзінкі, правоў Божых. Хаця такі спалучаны палітычны арганізм аб'ядноўваў часта зусім адменныя чужыя, для сябе, рознамоўныя і рознакультурныя народы, дык усіх іх цэнтавала ў адно цэлае адна ідэя, аднолькавыя паняцьці аб маральнасці, этыцы і аднолькавыя грамадзкія правы. Калі-ж аднак у даным зьвязку народаў парушаліся асноўныя прынцыпы справядлівасьці і этыкі ў грамадзкім жыцьці і ўлада трапляла ў рукі эгаістычных груп ці адзінак — сужыцьцё народаў становалася далей немагчымым; тады нават наймагутнейшая імперыя ператваралася ў хаос і ў выгніку ўнутраных змаганьняў распадалася на часткі. Такі працэс прайшоў зьвязок дзяржаваў старажытнае Грэцыі і Рыму, Рымская Імперыя нямецкага народу, Рэч-распаўтатая Ягайлонаў і Аўстро-Мадзьярская Імперыя. Іншыя рознанацыянальныя палітычныя творы, пабудаваныя выключна шляхам захопніцтва і падбою, як: імперыя Аляксандра Македонскага, турэцкіх султанаў, Напалеона I, ці нарэшце Гітлера — звычайна канчалі сваё існаваньне ра-

зам са сьмерцю самога захопніка калі ёя не папераджалі.

Навейшая гісторыя ёсьць сьведкай новых форм сужыцьця народаў, як: Злучаныя Штаты Амэрыкі і Брытыйская Супольнасць Народаў (Комэнвэлт). Гэтыя дзьве, праўда ня зусім аднолькавыя, супольнасці народаў сваім засягам абыймаюць перадусім сьвет па-за эўрапейскі і фактычна фармуюцца на вонках ад калыскі хрысьціянскае культуры, нібы аддаляючыся ад «беднае» Эўропы, пакідаючы яе ня толькі ў гаспадарчым заняпадзе, але і ў палітычным хаосе і духовым закалоце, аднак у фармаваньні сваіх палітычных арганізмаў кладуць пад фундамент якраз эўрапейскія хрысьціянскія вартасці: вольнасць і справядлівасьць для кожнае адзінкі і народу, пашану традыцыяў і сям'і, салідарнасць і ахвярнасьць пры дапамогах у выпадках стыхійных катастрофаў.

Нас, жывых рэпрэзэнтантаў, сёння так ахвотна пагарджанае, старое і знішчанае Эўропы, аднак заўсёды багатае прыгожае і перадуючае чаёткі зямнога глёбусу — мусіць праймаць глыбокі непакой аб будучыні Эўропы як цэласці і аб будучыні яе паасобных народаў. Дзеля гэтага граба сьмела паддаць суровай крытыцы тыя шкодныя людзкія гоны, якія так моцна прычыніліся да

сучаснага закалоту сярод народаў Эўропы; тыя гоны, якія кідаюць людзкія масы ад аднае ўлады да другога, ад аднаго міту да другога, нідзе не знаходзячы пацехі для спрагнутых сэрца, ані супакою для зьбянтэжаных душ і змораных умыслаў. Памінаючы ўсе палітычныя негатыўныя дзейнікі, як: вайна з ея страшэннымі наступствамі: паленне жыўцом нявінных людзей у крэматорыях, нішчэнне безбаронных гарадоў, паленне вёсак разам з насельніцтвам, дэпартацыі цэлых аселішчаў і нават цэлых народаў — трэба апаніць як праўду руйнуючы асновы жыцця які абымае: занік маральнасці ў прыватным і грамадскім жыцці, заняпад рэлігійнасці, заняпад сапраўднае веры ў Бога і ў Яго аб'яўлення праўды; а замест гэтага ад дзясяткаў гадоў зазначаецца грозны наступ ваюючага бязбожжа разраст культуры абагаўлення «справядроў», занік пачуцця любові бліжняга, нябывалы росквіт эгаізму, экзальтацыя авантурніцтва, захапленне выгодамі фатэлёвага жыцця.

Машынізацыя і аўтаматызацыя жыцця замест адцяжыць высілак чалавека і накіраваць ягоны розум да вышэйшых вартасцяў, да Бога — зьявіліся чалавека; машына стала яго прывярдлівай паняй, а нават мэтай і прадметам культуры, забіраючы час, супакой і нават думкі. Чатыры міты сучаснасці сёння пабуджаюць і прыцягваюць да сябе людзкія масы; гэта: грошы, камфорт, дзеянне і хуткасць. Гэта яны вядуць да найўнага, акалечанага сьветагляду, засланяючы сабою вышэйшыя вартасці, без якіх аднаўленне культуры і адбудова сушчынства народаў Эўропы ёсць немагчымай. А што належыць да вышэйшых вартасцяў? Гэта: вера, хрысціянская этыка, прастата жыцця, чыстае сумленне, заўсёдная ўнутраная праца над самым сабою. Духовная расцярушанасць і нутраны нясупакой так паўсюдна сустракаюцца ў нашы дні — гэта вялікія жоргі кожнае рэлігіі, бо яны адрываюць чалавека ад прабывання з самым сабою і ад шукання дарогі да Найвышэйшага.

Пануючы цяпер у сьвеце крызіс ёсць крызісам збанкрутаванае мадэрнае цывілізацыі з яе ваенным вандалізмам, паганскім культам дзяржавы, справядроў, дактрын спраў чыста сацыяльных, ці эканамічных з пагорджаннем годнасці чалавека разглядаюцца як дзяржаўная ўласнасць, як частка масы без аблічча, а не як індывідуальная асабовасць, з захпленнем выгодамі сучаснае цывілізацыі (кіно, радыё, тэлевізія, аўтаматы і пад.) машынізм, тэхнакрызіс і другімі праямамі ашуканчага прагрэсу. Прагрэс толькі тэхнічны ня ёсць сапраўдным прагрэсам чалавецтва на шляху яго развіцця згодна з прыроднымі і Божымі правамі.

Чалавек ствараючы прэцызійна дзеючыя машыны, мае нахл да культуры свайго твору. Але ці

той твор — машына — вінаватая за такую маральную арыентацыю чалавека? Зразумела, што не! Але няма сумніву, што дзякуючы самым умовам яе існавання і працы машына дала некаторыя аргументы тэорыям, зроджаным з матэрыялізму. Аднак ёсць ясным, што культ машынаў ніякага здавалення чалавеку не дае, бо глыбіня людзкае душы можа здаволіцца толькі бесканечнымі вартасцямі, а ўскі матэрыяльны дастаток, найдасканалейшыя тэхнічныя асягненні, ані агулам якія іншыя дачасныя вартасці ня ў сіле заспакоіць імкненніў людзкае душы. Таму неабходна, каб людзкая энэргія, скіраваная асабліва апошнім часам выключна ў кірунку здабыцця ўлады над матэрыяй — магла быць скіраваная на пазнанне самога сябе і на апанаванне свае ніжэйшае натуре. Дасведчанні апошніх дзесяцігоддзяў могуць быць як павучаючы прыклад, што сам сухі, цесны, скіраваны выключна на вонках, людзі розум ня можа вывесці чалавека з трагічнае нядолі сучаснасці, але, што ён у сваіх пошуках мосіць прыслухацца да голасу людзкага сэрца, ненасытанага ў сваёй смазе, ахапляючага ўсцяж большы абсяг справаў і людзей, пранікаючага ў сутнасць сучаснага няшчасця, чэрпаючага нязмораныя сілы грамадскага дзеяння ў любові да бліжняга — толькі ў згодным выслухоўванні голасу розуму і сэрца чалавек мае магчымасць знайсці мэту і сродкі. Але ў гэтых пошуках патрэбны яшчэ адзін важны дзейнік — вера. Розум, адварнуўшыся ад веры, ад аб'яўленых праўдаў, размінаецца з асноўнымі прынцыпамі хрысціянскае маралі, адварочваецца ад яе глыбокага псыхалогічнага зместу і трапляе ў павуцінне фальшывае дыялектыкі. Таму на мейсца дыялектыкі ў культуры адроджанага чалавецтва павінна запаўнацца хрысціянская этыка, якая адзіная мае ўсе даныя на тое, каб упаўшую людзкасць павесці да духовае дасканаласці. Спрэчка, што быццам розум і навука пярэчаць рэлігіі, а рэлігія навуцы, ужо даўно вырашана яшчэ перад найнавейшымі адкрыццямі ў галіне атамнае фізікі. Навейшая тэорыя аб будове макракосмасу і мікракосмасу, а так-жа тэорыя хвалёвае механікі падважваюць усе тыя прынцыпы, якія зьяўляюцца праямамі рацыялізацыі ў фізічным сьвеце. Пануючае калісь перакананне аб выключнай праўдзівасці толькі тых фактаў, якія даступны нашым змыслам, была адкінута найбольшымі фізікамі на пачатку нашага стагоддзя. Макс Планк (1958-1947) у сваёй навуковай працы «Рэлігія і прыродазнаўства» (Ліпск 1938) між іншым піша: «Мы павінны прызнаць як факт існаванне ў сьвеце разумнага парадку, якому падлягаюць чалавек і прырода. Таму вера ў Божую сілу, пануючую над сьветам, ёсць згодна з навукай».

Усялякія матэрыялістычныя тэорыі, якія

прымаюць матэрыю за аснову парадку ў сьвеце, нас поўнасьцю расчароўваюць. Нячуваныя цярпеньні ў часе апошніх вайны, калі быццам сапраўднае пекла прыйшло на зямлю, закрунула людскую сьведамасьць нібы лянецт хірурга, які сягнуў аж да тканкаў духовае сутнасці і павёў людскую сьведамасьць да тайны тае сутнасці, тайны заўсёды рэлігійнае. Людзі сучаснасьці, рашчэпленыя згубай мінуўшага сьвету і не знаходзячы новага, забытаныя ў хаосе палітычных, сацыяльных і эканамічных перабудоваў — гора ча прагнуць слоў пацехі, новых, але пэўных шляхоў, якія далі-б ім супакой сумленьня, духоўную раўнавагу і якія беспамылна вялі-б да апошніх мэты — да Найвышэйшага.

Змагаючыся словам і дзеяннем за хрысьціянскую адбудову жыцця і сужыцця народаў зруйнаванае Эўропы, неабходна падаць кароткай крытычнай аналізе дзье антаганічныя сучасныя сілы, якія рыхтуюцца да вырашальнае барацьбы, бязьлігасна гуляючы долею людзкасьці.

Першая скрайная сіла — гэта прыватны капіталізм, які йдзе супрацьнароднаю і супрацьхрысьціянскаю дарогаю манопалізму і кіруецца выключным правам найбольшага даходу; ён ня мог заспакоіць намаганьняў масаў удзельнічаць у справядлівым падзеле здабытага даходу.

Другая скрайнасьць — дзяржаўны капіталізм (камунізм), апіраючыся выключна на матэрыяльных фактарах, адкідаючы духоўную натуру чалавека і змагаючыся з кожнай рэлігіяй — сёння ў практыцы замяніў чалавека ў нявольніча-паслухмяную прыладу, а народы ў бязьлігасна эксплятаваную масу, усюды ўводзячы кіраўніцтва паліцэйскага тэрору, усё прыпраўляючы фальшам, фразамі і д'явольскай нянавісьцю да бліжняга.

Паводля гэглёўскае схэмы разважаньня, можна было-б ва ўпадаючай капіталістычна-лібэральнай сыстэме бачыць тэзу, а ў марксістоўскай ізаляціі (дзяржаўным капіталізьме) — антытэзу. Гэтыя дзье спрэчныя сілы, якія вядуць змаганьне ў сусьветным засягу, ня могуць быць будучыней сьвету, бо яны абедзье маюць у сабе зародкі раскладу. З гэтага змаганьня паўстане штосьці новае — сынтэза. Скайнасьці заўсёды падлягаюць зьнішчэньню і ўступаюць мейсца для новага кампрамісовага твору. Новая сынтэза — сьвет народжаны з людзкіх цярпеньняў і болю, з мора крыві і сьлёз, з хаосу тэорыяў і паняццяў, каторых падставаю былі выключна эканамічна-сацыяльныя прычыны — новы сьвет будзе мець азнакі адроджанага вучэньня Хрыста. азнакі непрамінаючых вартасцяў, вартасцяў рэлігійных.

Абедзье скайнаныя сілы, якія сёння змагаюцца ў сьвеце, былі шмат разоў асуджаныя Свяцейшымі Айцамі і асабліва ў энцыкліцы папы

Льва XIII «*Rerum Novarum*» і ў энцыкліцы папы Пія XI «*Quadragesimo Anno*».

Папа Пія XI нядвузначна асудзіў эгаістычнасьць упрывілеяваных пластоў грамадзянства. слухна прадбачваючы, што высоўваньне наперад аднае грамадзкае групы і яе інтарэсаў, зьяўляецца найвялікшай небяспекай будучай Эўропы. «Найбольш асудзіць трэба тых — казаў Свяцейшы Айцец — якія ня рупяцца зьліквідаваць, ці зьмяніць стан рэчаў, што прыводзяць масы да распачы духа і якія гэтым самым падрыхтоўваюць грунт да зьнішчэньня парадку і ладу». Гэтыя словы збыліся. Не без заслугі ўпрывілеяваных групаў, дэспатычных уладароў, ці проста рэакцыйных урадаў быў падрыхтаваны клімат і грунт да зьнішчэньня парадку і ладу ў Эўропе, а перадусім у сярэдня-ўсходняй яе частцы, дзе «ропач духа масаў» выкарысталі чырвоныя дэмагогі для сваіх эгаістычных мэтаў. Не без заслугі эгаістычных упрывілеяваных колаў заходняга сьвету сёння Эўропа разарваная на дзье частцы, адгароджаныя між сабою т. зв. зьлезнаю заслонай, з якіх усходняя частка выдана пад уладу бязбожнай камуністычнай сыстэме з дапамогаю заходняга сьвету, бо палітыкі захаду кіраваліся і надалей кіруюцца не прыныпамі пашаны і роўнасьці ў дачыненнях з сільнымі і слабымі, з багатымі і беднымі, але прыныпамі найбольшых карысьцяў ці то для свае палітычнае партыі ў выбарах, ці для свайго народу, ломячы пры гэтым найсьвяцейшыя міжнародныя ўмовы, дэкларацыі і карты. Як-жа вымоўнымі ёсьць словы Свяцейшага Айца Пія XII сказаныя ў 1939 г. на пачатку другое сусьветнае вайны ў калядную ноч! Вось яны: «Асноўнай вымогай кожнага справдлівага і чэснага міру ёсьць прызнаньне ўсім народам, вялікім і малым, магутным і слабым, права да незалежнага жыцця. Воля да жыцця аднаго народу ня можа быць ніколі прысудам сьмерці для другога народу. Ка-лі-ж гэткая роўнасьць правоў зьнішчаецца парушаецца ці загрожаецца, тады справдлівасьць вымагае направи крыўды не пры дапамозе мяча, ці на аснове самавольнага пастанаўленьня зацікаўленага, але на аснове справдлівасьці і слухнасьці».

Будучыня Эўропы, сужыцьцё эўропэйскіх народаў павінна апірацца выключна і толькі на прыныпах справдлівасьці для кожнага народу. Цэмэнтам згоднага і добрасуседзкага сужыцця горка-дасьведчаных народаў Эўропы могуць быць толькі забавязваючыя ўсіх людзей хрысьціянскія прыныпы маральнасьці і этыкі.

Шалеючую нянавісьць павінна заступіць сапраўдная любоў да бліжняга. Несправдлівасьць, прыгнобленьне і дыскрымінацыю слабых павінна заступіць справдлівасьць, сапраўдная дэмакратыя роўнасьць правоў і пашана да кожнага. За-

мест няволі павінна запанаваць сапраўдная свабода ў кожнай галіне людскога жыцця: у веры, у мастацтве, у навуцы, а так-жа ў гаспадарчых, грамадзкіх і палітычных суадносінах.

Нормы для палагоджання разбежнасці інтэрасаў павінны быць браныя з найбольшага прыказання Хрыстовае навукі: «Любі бліжняга свайго, як самога сябе». У ім ёсць цудоўная сіла для служэння грамадству ў найлепшы спосаб. Далей, усе пачынанні, умовы, дэкларацыі і пад. павінны быць ахоплены духам добрае волі, бо толькі людзі добра волі могуць асягнуць супакой, як аб гэтым сьпявалі анёлы у часе нараджэння Збавіцеля.

Якраз сёння шматлікім не хапае тае добрае волі, а перадусім дзяржаўным дзеячам. У сэрцах шматлікіх з іх даўно залягло аблыжжа, эгаізм да тае ступені, што сьвятыя і вечныя рэчы яны адсунулі на задні плян, а на першы плян выставілі

будзённыя, малыя і выключна матэрыяльныя рэчы. Вось-жа неабходна вызваліць сэрцы і розум ад супрэмацыі матэрыяльных вартасцяў. Ніякая пабудова ня будзе трывалай ані здаровай, калі ў яе аснове ня будуць ляжаць вышэйшыя вартасці, вартасці рэлігійныя. У сьвятле крызысу і цярапення, які перажывае сучасны сьвет, а перадусім Эўропа, пакутуючая за свой духовы заняпад, адварот ад рэлігіі ды хрысціянскіх ідэалаў, блуканьне па крутых сьпежках рацыяналізму, пазытывізму, матэрыялізму і пад. — словы Сьвяцейшага Айца, што датуль ў Эўропе ня можа заіснаваць сапраўдны супакой, пакуль пасабныя людзі і цэлыя народы не падпарадкаюцца верна да навукі і прыкладу Хрыста ў прыватным і грамадзкім жыцці — сёння набіраюць асаблівае сілы і актуальнасці.

Вітаўт Зьніч.

(Заканчэнне ў наст. нумары)

Няведамыя шляхі

На забалочанай пашы пры вялікім гасьцінцы пасьвілася чарада кароў, а пастушкі сядзелі вольна ў кучы на прысадах, хаваючыся за невялікім адкосам ад сівернага і слотнага ветру. Найбольш даймаюча адчуваў холад Андрэйка, ягонны пасінілыя худыя рукі не маглі схаваліся ў абшмуляных кароткіх рукавах старога халаціка, а маці удава не магла яму прыдбаць лепшае вопраткі, на восень.

Раптам за ўзгоркам пачуўся гул самаходу і грамадка пастушкоў ажывілася. Яны ўсе ўсхваліліся і глядзелі ў той бок, адкуль даходзіў гук. Відць, што пуг самаход быў рэдкім зьявішчам, нават каровы і тыя паднялі голавы і наставілі вушы ў кірунку дзіўнага гуку. Вось гук узмогся і з-за ўзгорка паказалася невялікая лімузіна. Дзе-ехаўшы да пастушкоў, самаход спыніўся, бо наперадзе была гразкая грэбля з глыбокімі рытвінамі.

Шофэр, відаць добра ведаючы свой фэх, папрасіў пастушкоў, каб прынеслі хлуду з недалёкага хмызняку ў найбольш небясьпечнае мейсца, а якаясь пані з самаходу дала ім па цукерцы для заахвочаньня. Просьба хутка была выканана. Калі шофэр расклаў хлуд і ламачча, пастушкі з цікавасьцю аглядалі самаход, а з самаходу з няменшай цікавасьцю аглядалі аглядальнікаў і гутарылі між сабою:

— Ты паглядзі на таго вонь у падзёртым халаціку, ён так акалеў, што аж калоціцца.

— Але ты бачыш, які ён цікавы, хоць калоціцца, а лезе наперад, каб усюды заглянуць.

— Малы яшчэ, дык і ў голаву яму ня прыходзіць, што яго чакае ў жыцці вечнае цярапенне, і што яго доля будзе такая сумная і непрасьветная, як сёньнешні слотны дзень.

— Чаму ты так думаеш, што яго доля заўсёды будзе такая сумная?

— А якая-ж яна можа быць іншая ў гэтым глухім закутку?

Матор самаходу загуў з усяе моцы і гутарка спынілася, толькі пару цікавых, вачэй з самаходу яшчэ нейкі сачылі за пасінілымі рукамі Андрэйка.

Як толькі самаход схаваліся за кругазор да грамадкі пастухоў прышоў дзядзька Апанас, каб падмяніць свайго нябожа Барыса, найлепшага прыцяля Андрэйка. Пастухі наперабой апавядалі дзядзьку аб тым, што нядаўна бачылі. Уканцы нехта з іх зацеміў:

— Вось добра тым, што ў самаходзе, ня мокнуць і ня дубеюць як мы!

— Ох, вы, жэўжыкі — гаварыў спакойна Апанас — сёння пэўна ім лепей, але няма ведама, як будзе заўтра.

— Чаму, чаму, дзядзька? — пачулася адразу некалькі галасоў.

— Чаму? Бо вы яшчэ ня ведаеце, што спаміж гэтых во, што езьдзяць у карэтах, ці самаходах, найбольш няшчасных людзей у сьвеце. Колькі з іх страляецца, колькі атручваецца і ліха ведама што вырабляе, што мусіць ім і ліку няма — а гэта-ж вырабляюць яны не з добра!

— Хіба вы, дзядзька, не хацелі-б езьдзіць у самаходзе? — запытаўся найстарэйшы з хлапцоў.

— Езьдзіў я ўжо, голубе, на гэтай чортапхайцы, як быў у войску, кагдзе яны тады былі зьявіліся, і паглядзеў, што невялікае гэта шчасьце. Яно пэўна-ж добра мець такую снасьць, але гэтага чалавеку замала да шчасся. Вы думаеце, што як сядзеш на самаход, дык адразу і шчасьце знойдзеш. Не, небажаты, дарога да шчасся для ні-

кога не зачынена. Нават найбольш бедныя, але часныя і працавітыя людзі могуць часам барджэй знайсці шчасце як багатыя. А ці дасце веры, вы жэўжыкі, што часам дарога да шчасця ідзе праз бяду і гора?

Пастушкі маўчалі, відаць, што ня вельмі разумелі аб чым гаварыў дзядзька Апанас. Ён хвіліну падумаў, а потым прадаўжаў:

— Вось хочаце, дык я вам раскажу цікавую казку?

Уся грамадка толькі гэтага і чакала, бо добра ведалі, што калісьці дзядзька Апанас бычыў сьвету нямала і шмат чаго ведаў.

— Калісь, як я быў у вашых гадох, дык чуў ад аднаго падарожнага вась гэткае апавяданьне:

«Аднойчы Бог паклікаў да сябе анёла сьмерці і кажа:

— Ідзі ў той край, дзе цяпер сыюжа і холад, дзе шмат лясоў і балотаў, дзе крыўда пануе над крыўдай; там ля скрыжаваньня вялікіх дарогаў ляжыць вёска над берагам возера, ты яе ведаеш!

— Так, Божа, — адказаў анёл.

— Там на скраю вёскі жыве ўдава з двума сіратамі; пайдзі і забяры душу ўдавы і прынясі яе сюды!

— Твая сьвятая воля станецца! — адказаў анёл, упаўшы на твар перад Богам.

Воміргам зьявіўся анёл у азначаную вёску і ўвайшоў у хату ўдавы. Бедная хаціна, няпаленая ад некалькі дзён і няпрыпратваная, вевяла яго нязвычайна жуткасьцю. Вокны былі пазамярзаныя і праз іх ледва прасьвечваўся сонечны сьвет. Вада ў вядры прамерзла да дна. У запечку двое дзяцей, дзеве сіраты, пасінеўшымі ад сыюжы рукамі стараліся разламаць замёрзлую скарынку хлеба. Праз іхныя парваныя сарочкі мяісцамі прасьвечвала худое і квалае цела. Толькі гора і цярпеньня малявалася на іхных абліччах, што анёл расчуліўся да глыбіні душы і яму мільганула думка: а што будзе з імі, калі я забяру ў іх апошнюю апору, іхнюю маці? У гэтым мамэнце хворая маці шаптала шчырую малітву, просячы літасьці ў Бога. Шчырая літасьць так парушыла анёла, што ён затрымаўся з выкананьнем загаду і паймчаўся да Бога з пакорнаю просьбаю:

— Божа, даруй мне, адмяні Тваю сьвятую волю і дазволь той беднай удаве яшчэ крыху пажыць і ўзгадаваць дзетак...

На гэтую просьбу Бог сказаў:

— Там пры гэтай вёсцы на дне возера ў самым

глыбокім мейсцы лежыць камень, прынясі яго сюды і расшчапі.

Як башыч загад быў выкананы. Унутры каменя былі два чарвячкі.

— Вось бачыш, — гаварыў Стварыцель да анёла — ніхто ў сьвечу нават і ня ведаў і не прадчуваў, што ў глыбіні возера ёсьць гэтка дробныя істоты, але Я аб іх ні на хвіліну не забываўся. Дык ідзі-ж і выканай загад і ведай, што аб сіратах Я буду памятаць.

Праз хвіліну ў той беднай вёсцы асталіся дзеве круглыя сіраты. Суседкі сабраліся ладзіць хаўтуры ўдаве. Суседзі разабралі часць столі на дамавіну, а назаўтра сусед вёз на санях цела беднае ўдавы на вечны супачынак. Якаясь жанчына з больш чутым сэрцам прычытвала, ідучы за дамавінаю, а каля яе йшлі кволья і абдэртныя сіраты. Праз вокны вясковых хатаў выглядалі цікавыя вочы гаспадароў, але хутка адыходзілі ад вакна, прыгаворваючы:

— Удаву то пахаваюць, але хто возьме сіратаў? Што будзе з імі?

Як толькі хаўтурная працэсія выехала за вёску на сустрач ехаў з суседняе вёскі якісьці заможны гаспадар са сваёю жонкаю. Яны былі бязьдзетныя і ехалі да варажбіткі. Згодна з адвечным звычаем, гаспадар зьехаў на бок, каб даць дарогу пакойніцы. Ён зьлез з саняў зняў шапку і набажна перахрысьціўся, а потым зьвярнуўся да аднае з жанчынаў, што апошняя йшла ў працэсіі.

— Каго гэта хаваюць?

— Дык гэта-ж Лявонаву ўдаву. Ды вась асталіся па ёй дзеве сіраты і няма ім цяпер дзе галаву прытуліць...

— Лявонаву ўдаву ... паўтарыў сам сабе ў паўголаса — Сіроткі, кажаш, асталіся. — Ён раптам зьвярнуўся да свае жонкі. Гануля няма чаго ехаць да варажбіткі, нам Бог ужо пасылае адразу аж двое дзетак.

І вась, жэўжыкі, таго-ж самага дня вечарам сіраты ўжо ня былі бяспрытульнымі.

Апавяданьне дзядзькі Апанаса слухаў Андрэйка ня толькі вушамі, але ўсею сваёю істотаю, бо-ж і ён сірата, хоць ня круглая, але тым ня менш цярыпць вельмі шмат. І вась ён сёння першы раз па чуў, што над усімі і асабліва над цярыпчымі, дбае Нябесны Айцец. Гэта так падбадзёрыла Андрэйку, дало яму толькі нутранае радасьці, што хацелася скакаць і сьпяваць, бо ён ня чуўся больш бяспрытульным.

А. Жменя.

Тыдзень Студыяў „Руні“

Малая арганізацыя Беларускае Акадэмічнае Каталіцкае Аб'яднаньне «Руні» ладзіла сёлета ў Англіі між 26-VII і 2-VIII ужо трэці з чаргі Тыдзень Студыяў, з праводнаю тэмаю «Хрысьціян-

скі элемент у беларускай культуры». На колькі актуальная і паважная гэтая тэма можна было пераканацца ў часе Тыдня — рэфэратаў было прычытана нямала, але закранулі яны толькі дроб-

ную частку названае тэмы, даючы хіба толькі пачын да далейшае працы ў гэтым кірунку.

Спакойнае манастырскае жыццё ў беларускім доме айцоў Марыянаў у Лёндане ўжо ў суботу 25-VII пачало змяняцца да непазнання. Адзін за адным прыяжджалі прадстаўнікі «Руні» і госьці з розных краінаў вольнае Эўропы. Радасна віталіся з сабою даўно знаёмая, а незнаёмыя ставаліся знаёмымі праз колькі хвілінаў. З-за морскіх краінаў нельга было спадзявацца ўдзельнікаў, але прывітальныя лісты і нават рэфэрат прысланыя задоўга перад пачаткам Тыдня, кажучь самі аб сабе, што зацікаўленьне да шчаслівага пачыну «Руні ў радох беларускае эміграцыі ўсюды расьце шторааз больш.

Хоць у сучасных матэрыяльных абставінах падарожжа каштуе дорага, аднак ахвярнасьці ў сяброў «Руні» не бракуе і на Тыздзень сабралася больш дваццаці чалавек з: Англіі, Бэльгіі, Гішпаніі, Нямеччыны і Францыі. Толькі на вялікі жаль між прысутнымі ня было самога старшыні «Руні»; ён знаходзіўся ў шпіталю, дзе нядаўна меў апэрацыю.

Згодна з намечанай праграмаю афіцыйнае адкрыцьцё Тыдня папярэдзіла ўрачыстая Служба Божая ў капліцы айцоў Марыянаў, якую раніцаю 26-VII адправіў а. Л. Гарошка і пры гэтым сказаў казаньне аб сутнасьці Хрыстовае навукі. Папалудні таго-ж дня намесьнік старшыні БАКА «Руны» д-р В. Рамук адчыніў Тыздзень Студыяў, вітаючы прысутных, выказваючы асаблівае значэньне абранае тэмы студыяў і заклікаючы ўсіх да шчырае малітвы за бацькаўшчыну, бо Трэці Тыздзень Студыяў прызначаны быць адначасна Тызнем Малітвы за Беларусь. Наступна духоўны асыстэнт «Руні» а. д-р Ч. Сіповіч, расказаўшы аб важнейшых арганізацыйных цяжкасьцях, прачытаў надасланыя прывітаньні, пасыла чаго быў прачытаны першы рэфэрат і ўсьлед за тым а гадз. 17 а. Фр. Чарняўскі адправіў інаўгурацыйнае багаслужэньне з выступаўленьнем Найсьвяцейшых Дараў і багаслаўенствам.

І пачаліся дні працы і малітвы. У канфэрэнцыйнай сале рана і вечарам чыталіся даклады, заўсёды суправаджаныя вельмі цікаваю і змястоўнаю дыскусіяю, а ў капліцы раніцай і вечарам плылі да Бога шчырыя супольныя малітвы і там-жа штодзённа чаргаваліся Службы Божыя ў бізант.-слав. і лацінскім абрадах з кароткім казаньнем.

У аўторак 28-VII вечарам між удзельнікаў заўважвалася большае як звычайна ажыўленьне — гэта ўсе з хваленьнем чакалі Я. Э. Балеслава Слосканса Апостальскага Візітатара для Беларусаў у Зах. Эўропе. Вось ля варот спынілася аўта і адтуль выйшаў высокадастойны госьць у суправаджэньні прадстаўнікоў «Руні», якія спаткалі Яго на станцыі. У момэнт усе прысутныя

былі ля дэвярэй дому айцоў Марыянаў і віталі ўладку Балеслава з хлебам-сольлю і кветкамі.

Адменны парадок мелі два дні Тыдня — гэта чацьвер і субота. У чацьвер адбываўся агульны зьезд БАКА «Руні», а ў суботу 1-VIII адбыліся адназдзённыя рэжалецый пад кіраўніцтвам Я. Э. Балеслава Слосканса — гэта быў кульмінацыйны дзень у духовым жыцці ўдзельнікаў падчас Тыдня Студыяў. Агулам прысутнасьць уладкі Балеслава надавала асаблівы адпячатак усяму Тызню, бо ягоная асоба была быццам сымбалам пакутуючае бацькаўшчыны. Гэта асабліва жыва ставала перад вачыма кожнага, калі ўладка Балеслаў у трох амаль двухгадзінных канфэрэнцыях расказаваў аб сваіх перажываньнях і аб рэлігійных прасьледаваньнях на Беларусі — гэта старонкі гісторыі беларускае Царквы пісаныя крывёю і сьлязамі, дык ня дзіва, што прысутныя іх ня толькі слухалі, але і перажывалі. Нажаль тыя цяргеньні і сёньня ня скончаныя, беларускі народ і далей нясе свой цяжкі крыж і сумна сабе ўсьведаміць, што на эміграцыі ёсьць замала людзей добрае волі, якія шчыра стараюцца хоць чым колечы прычыніцца для аблягчэньня ўсенароднага цяргеньня, а на добры лад перад кожным эмігрантам штодзённа павінна вырынаць пытаньне: што раблю я ў гэтым кірунку? што магу зрабіць больш?

Што да самых дакладаў, дык на працягу Тыздня былі прачытаны: а. Л. Гарошка — «Асновы беларускае культуры» і «Дахрысьціянскія вераваньні беларускіх пляменьняў (Міталёгія)», а д-р Ч. Сіповіч — «Значэньне рэлігіі ў разьвіцці культуры» і «Айцы Марыяне ў Друі», А. Адамовіч — «Да пытаньня пра ролю каталікоў у нашым нацыянальным руху», М. Наумовіч — «Беларускае рэлігійнае мастацтва», Сп. Клаўсуць — «Хрысьціянскі дзейнік ў адбудове сучаснага народаў Эўропы», Я. Сурвіла — «Аб уплывах хрысьціянства на беларускія абычэйныя і пісаныя правы».

Вольнага часу ўдзельнікі сёлета мелі няшмат. У адмену ад папярэдніх Тызняў сёлета кожны дзень быў так заняты, што хоць і зьнята з праграмы экскурсію, усё-ж яшчэ ня стала часу на прачытаньне аж трох дакладаў. Але для адпачынку аставалася даволі часу між паасобнымі пунктамі парадку дня, а прасторны агарод, адбіванка і часапісы былі да дыспаўчыі кожнага, каб правесці час з карысьцю. Калі лёнданская атмасфэра часам паказвала сваю прывярэдлівасьць, дык затое атмасфэра якая панавала між удзельнікамі Тызня ўвесь час была пагодная і жыцьцярадасная; прычынілася да гэтага пакрысе ўсе: і гаспадыня Аўсей сваей дбайлівасьцю і А. Мэдыцкая сваімі турботамі, і кожны пакрысе, хто сваім гумарам, а хто сваёю павагаю.

З нагоды Тызня Студыяў управа «Руні» вы-

слала Сьвяцейшаму Айцу прывітальную тэлеграму і ў адказ на яе атрымала праз Апостальскага Дэлегага ў Лёндане сапраўды бацькаўскі адказ і апостальскае багаслаўенства для усіх удзельнікаў.

На заканчэньне Тыдня Студыяў адбылося ўрачыстае пасьвячэньне іконы заступнікаў бела-

рускага народу (Аб гэтым глядзі наступны артыкул):

Узбагачэньне інтэлектуальна і духова, разьяджаліся ўдзельнікі Тыдня з жаданьнем стрэнуша зноў у наступным годзе.

Удзельнік.

Высьвячэньне Іконы Сьв. Заступнікаў Беларускага Народу

Заканчэньне Тыдня Студыяў БАКА «Рунь» суправаджалася ўрачыстасьцю, якая рэдка здарэцца ў нашым эміграцыйным жыцьці — гэта была ўрачыстасьць высьвячэньня Іконы Сьвятых Заступнікаў Беларускага Народу.

Гісторыя іконы кароткая: У мінулым годзе адведаў Беларускаю Каталіцкую Місію ў В. Брытаніі і яе капліцу маёр Андрэй Багамалец. З гутаркі і дакумантаў, якія ён ахвяраваў Місіі, выявілася, што ён ёсьць нашчадкам князёў Рурывічаў, а дакладней кажучы беларускіх Ізяславічаў. Адзін з продкаў Андрэя Багамольца менскі князь Усевалад Яраславіч, аб якім успамінае захаваны ў архівах Багамольцаў дакумант з 1393 г., адбыў паломніцтва ў Ерузалім і праўдападобна адтуль атрымаў прозьвішча «Багамалец».

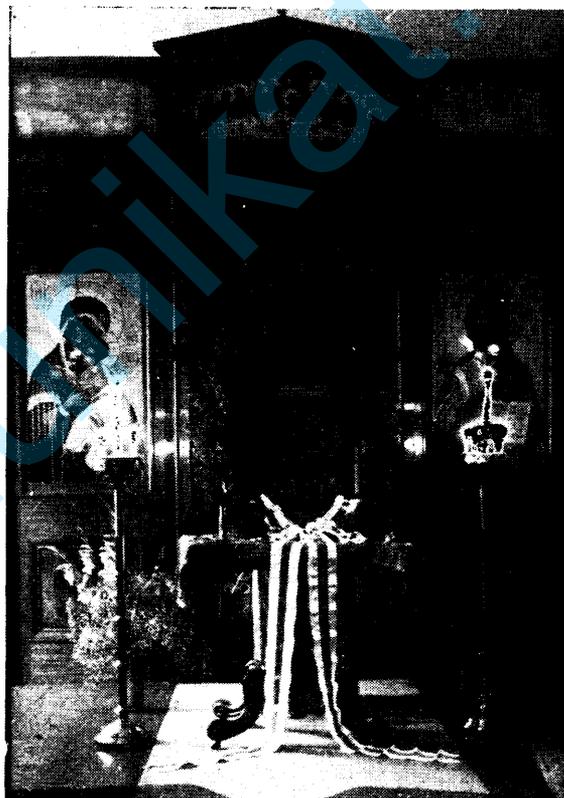
Маёр Андрэй Багамалец, хоць сам ужо даўно адбіўся ад Беларусі і яе сучаснага жыцьця, аднак яшчэ захаваў некаторыя традыцыі сваіх продкаў, і адчуваючы стыхійны зьвязок з Беларуссю, падарыў для Беларускае Каталіцкае Місіі ў В. Брытаніі значную суму, каб за яе была зроблена Ікона і каб потым, калі надыйдзе час павароту ў вольную Беларусь, была перавезена туды.

Намалаявала Ікону, згодна з воляю ахвярадаўца, ведамая украінская іконаграфка Коростовец. Разьмер Іконы ў раме: 61 см. на 71 см. Арыгінальнасьцю яна не азначаецца, але мае глыбокі зьмест. На залатым фоне ў верхнім радзе цэнтральнае месца займае Ісус Пантакратар з Багародзіцай праваруч і Іванам Хрысьціцелем леваруч — гэта так званы Дээзіс, а ў ніжнім радзе стаяць сьвятыя, якіх беларускі народ здаўна ўважае за сваіх нябесных заступнікаў: сьв. Ёзафат біск. Полацкі і Віцебскі, сьв. Казімер, сьв. Еўфрасія Полацкая, сьв. Аўрам Смаленскі і сьв. Кірыла Тураўскі.

2 жніўня 1953 г. у доме айцоў Марыянаў ужо ад самага раньня адчуваўся сьвяточны настрой. Жанчыны рыхтавалі прыгожыя вянкі з жывых кветак з пышнаю бел-чырвона-белаю стужкаю, а студэнты прымацоўвалі да фронту дому папскі, вялікабрытанскі і беларускі сьцягі. А галз. 10, 30 рэктар Беларускае Каталіцкае Місіі ў Францыі а. Леў Гарошка адправіў урачыстую Службу Божую і сказаў казаньне аб сьвятасьці ў штодзённым жыцьці. Капліца была поўная, прысутнічаў так-жа Я. Э. Балеслаў Слосканс, Апостальскі Адміністра-

тар Менскі і Магілёўскі і сучасны Ап. Візітатар Беларусаў на Эміграцыі.

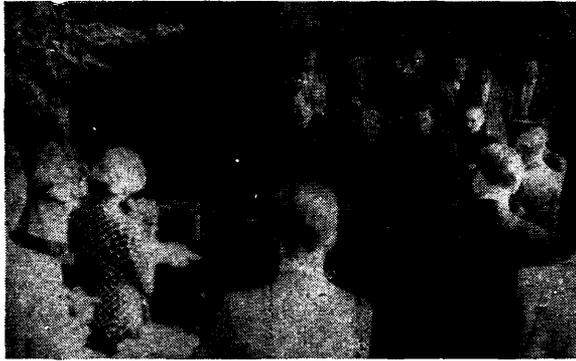
Галоўная ўрачыстасьць адбылася папалудні. Пе-

Ікона Сьв. Заступнікаў Беларускага Народу ў капліцы айцоў Марыянаў перад пасьвячэньнем

рад 5 галз. пачалі сходзіцца і зьязджанца госьці ў дом айцоў Марыянаў; беларусы з Лёндану і з іншых цэнтраў прыбылі першымі, а за імі зьявіліся шматлікія госьці і прадстаўнікі ад іншых нацыянальнасьцяў: ад ангельцаў было некалькі духоўных, між імі канонік Парсонс — дырэктар каталіцкае школы ў Фіншлей, некалькі карэспандэнтаў ад ангельскае прэсы і шматлікія наведвальнікі капліцы; ад аўстрыйцаў была цэлая група беларускіх прыхільнікаў; ад гішпанцаў — прадстаўнік студэнтаў; ад жыдоў-каталікоў — некалькі шчырых прыхільнікаў беларусаў; ад індыйцаў — сьвятар

малянкарэйскага абраду і маёр Меррык; ад ірляндцаў — некалькі нашых шчырых знаёмых; ад латышоў — некалькі прыяцеляў беларусаў; ад летувісаў — а. д-р К. Магуляйтис рэктар летувіскага касцёла ў Лондане; ад нова-зэляндцаў — маёр

а. Ч. Сіповіч дзякуе Апостальскаму Дэлегату.

Кірк; ад немцаў — група знаёмых; ад палякаў — пралат С. Станішэўскі гэнэральны ўкары для палякаў у Вялікабрытаніі ў суправаджэньні іншых духоўных; ад расейцаў — некалькі сапраўды шчырых прыяцеляў беларусаў; ад славакаў — др. Прыдавок ведамы славацкі дзеяч; ад украінцаў — старшыня Згуртаваньня Украінцаў у В. Брытаніі сп. Лісевіч з жонкай і сп. Гальку-Ледахоўскі з гуртком сяброў; ад эстонцаў — адзін з мейсцовых дзеячоў.

Пунктуальна а гадз. 5 прыехаў Я. Э. архіб. Вільгельм Годфрэі Апостальскі Дэлегат у В. Брытаніі ў асысьце свайго сакратара. Усе прысутныя беларускія сьвятары разам з Я. Э. Слоскансам спаткалі яго ў браме дому з хлебам і сольню.

Пасьля кароткага прывітаньня ўсе накіраваліся ў капліцу, дзе пасярэдзіне красавалася Ікона Сьвятых Заступнікаў Беларускага Народу, прыбраная вянком жывых кветак. Перад пасьвячэньнем Іконы Апостальскі Дэлегат перадаў усім удзельнікам Тыдня Студыяў і усім сябром БАКА «Рунь» Апостальскае Багаслаўства, а пасьля адбылося самое пасьвячэньне ў лацінскім абрадзе, пры гэтым Апостальскі Дэлегат сказаў прынагоднае казаньне. Суправаджалася пасьвячэньне малітвамі і сьпевамі перад выстаўленым у манстранцыі Эўхарыстычным Хрыстом. Адчувалася нешта нязвычайнае, калі перад іконаю і Эўхарыстычным Госпадам уздымаліся да Найвышэйшага гукі нашае адвечнае мольбы: «Сьвяты Божа, Сьвяты Моцны, Сьвяты Несьмяротны, зжалься над намі»... потым лацінскія і беларускія рэлігійныя песні і гимны і ўканы «Магутны Божа».

У капліцы, якая можа зьявіцца каля сотні чалавек, гэтым разам для шмат каго ня стала мейсца; людзі стаялі на карыдоры і ў суседняй залі.

Наступным актам было прыняцьце Апостальскім

Дэлегатам ўсіх прысутных на ўрачыстасьці госьцяў. Прыймаў ён усіх ласкава і кожнага багаславіў.

Пасьля ўсе сабраліся ў садзе айцоў Марыянаў, дзе ўжо чакаў скромны пачастунак. Жанчыны з прыветлівай усмешкай узяліся разносіць закускі і гарбату, змабілізаваўшы сабе да помачы частку студэнтаў, а іншая частка была ўжо занятая карэспандэнтамі, якія настойліва выпыталі: «А колькі мільёнаў беларусаў?», «Што дзеецца цяпер на Беларусі?». Падобныя пытаньні чуліся з вуснаў шматлікіх госьцяў.

Здаволеная цікавасьць карэспандэнтаў знайшла адлюстраваньня на старонках ангельскае прэсы. «Catholic Herald» № 3516, «Universe» № 4828, і «The Tablet» № 5907 падалі большыя, або меншыя рэпартажы аб беларускай урачыстасьці.

Пасьля перапынку а. Ч. Сіповіч просіць усіх абрацца бліжэй асобы Апостальскага Дэлегата і тады ад імя свайго, ад імя Беларускае Каталіцкае Місіі і ад імя БАКА «Рунь» дзякуе яму за апеку над беларусамі і асабліва за акт пасьвячэньня Іконы. Наступна старшыня БАКА «Рунь» д-р В. Рамук у французскай мове падзякаваў, усім, што прычыніліся да сёньняшняе ўрачыстасьці, а ў першую чаргу архібіскупу Годфрэі і біскупу Слоскансу Апостальскаму Візітару для Беларусаў на Эміграцыі, пры тым зазначыў, што прысутнасьць гэтых двох ерархаў сярод беларусаў прымаецца беларусамі ня толькі як акт ветлівасьці і зычлівасьці для нас Апостальскага Пасаду, але як падтрымка нас на духу у змаганьні за нашыя сьвятыя ідэалы.

Агарод айцоў Марыянаў у часе прыняцьця госьцяў. На першым пляне (адвернены сьпіною) Я. Э. Годфрэі Апостальскі Дэлегат у В. Брытаніі гутарыць з Я. Э. Слоскансам Апостальскім Візітарам для Беларусаў на Эміграцыі.

На ўсё гэта Апостальскі Дэлегат адказаў сапраўды бацькаўскімі словамі. Ён пахваліў беларускія рэлігійныя песні, якія чуў у капліцы і заахвочваў да бадзёрага ператрываньня злыбдаў,

які зваліліся на беларускі народ і край, пры тым яшчэ раз пабагаславіў усіх прысутных. Уканы на ягонае жаданне былі адспяваныя дзве песьні: «Люблю наш край» і «Пагоня». Галосным «Жыве Апостальскі Дэлегат» мы развітліся з пачэсным госьцем.

Таго дня вячэрнія малітвы адбыліся перад толькішто высвячанай Іконай Сьвятых Заступнікаў Беларускага Народу. Да глыбіні душы быў узрушаючы акт, калі пасья малітваў Я. Э. Слосканс у асысьце сьвятароў падыйшоў да Іконы і сказаў:

«А цяпер пабагаславам Іконай усю Беларусь: тут прысутную і тую, што там у сябе цярпіць і што ў вязьніцах і катаргах...»

Ён багаславіў, высока ўзьнятаю Іконай, а прысутныя нізка пахілілі галовы і ўціралі сьлёзы. Пасья багаславенства ўсе прысутныя цалавалі Ікону і бадайшто ў кожнага з глыбіні сэрца плыла малітва: «Божа, праз Тваіх сьвятых заступнікаў вярні нам нашы сьвятыні, вярні нам вольную хрысьціянскую Беларусь!»

а. Ч. Сімовіч.

НА РЭЛІГІЙНАЙ НІВЕ

ВАСЬМІСОТЫЯ УГОДКІ СЬМЕРЦІ СЬВ. БЭРНАРДА.

Сёлета па ўсёй Францыі пачынаючы ад мясяца траўня і аж да канца жніўня адбываліся меншыя і большыя ўрачыстасьці на чэсьць сьв. Бэрнарда (1091-1153), які быў адным з найбольш вызначных прадстаўнікоў рэлігійнага, грамадзкага і навуковага жыцьця ў сярэднявеччу. Найбольшыя ўрачыстасьці зьвязаныя з васьмісотымі ўгодкамі сьмерці сьвятога Бэрнарда адбыліся між 15-20 жніўня ў Вэзэле, дзе калісь сьвяты меў шматлікія казаньні, заахвочваючы сваіх суродзічаў да масавага ўдзелу ў Другім Крыжовым Паходзе. На ўрачыстасьцях у Вэзэле былі шматлікія прадстаўнікі так духоўных, як і сьвецкіх і з Францыі і з суседніх краінаў.

ДРУГІ МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС МІРУ І ХРЫСЬЦІЯНСКАЕ ЦЫВІЛІЗАЦЫ.

Між 22-27 ліпеня вызначныя рэлігійныя і культурныя дзеячы з 39 дзяржаваў займаліся ў Флёрэнцы студыямі асноўнае структуры хрысьціянскае цывілізацыі. Гэтыя студыі далі шмат матэрыялу для адпору нападаў розных цёмных сілаў, скіраваных супраць хрысьціянства.

МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС РЭЛІГІЯНАГА ТЭАТРАЛЬНАГА МАСТАЦТВА.

У старадаўным бэльгійскім горадзе Брюж між 12-17 жніўня адбыўся міжнародны кангрэс прысьвечаны рэлігійнаму тэатральнаму мастацтву з багатаю праграмаю, якая абыймала: фаховыя даклады, дыскусіі, канцэрты і адвядваньне выстаўкаў. З гэтае нагоды тэатральнае Таварыства Артыстаў «Найсьвяцейшае Крыві» у Брюж наладзіла на гарадзкім пляцы прадстаўленьне «Сямі радасьцяў Марыі», а французская група артыстаў з Жэнэ выступіла з прадстаўленьнем драмы Паўла Клёдэля «Дарога Крыжа».

МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС КІНАЛЭГАЎ.

Прадстаўнікі каталіцкіх арганізацыяў, якія займаюцца кінам, мелі сёлета свой першы міжнародны кангрэс на абтоку Мальта. Ён быў падрых-

тоўкай да дня студыяў, які мае адбыцца ў наступным годзе і мае займацца клясыфікацыяй маральнасьці паасобных фільмаў.

СУСТРЭЧА

КАТАЛІЦКІХ І ПРАВАСЛАЎНЫХ БАГАСЛОВАЎ.

Недалёка ад Парыжу ў Ле Сольшуар ў сэмінары айцоў Дамініканцаў адбыўся між 6-9 траўня зьезд тае часткі каталіцкіх і праваслаўных багасловаў, што займаюцца пытаньнямі царкоўных узаемаадносін. Праводнаю тэмаю дакладаў было найбольш важнае пытаньне ў адносінах між каталікамі і праваслаўнымі — прымат Рымскага Пасаду ў традыцыі Царквы. Пасья дакладаў заўсёды адбывалася вымена думак, у якой міма разьбежнасьці паглядаў было нямала адназгодных пунктаў. Гэта была ужо другая такая сустрэча багасловаў. Першая адбылася ў 1951 г. і была прысьвечана абгаворваньню пытаньня «Filioque».

МІЖВЫЗНАВАЛЬНАЕ ЛІТУРГІЧНАЕ СПАТКАНЬНЕ.

У Парыскім Праваслаўным Багаслоўскім Інстытуце сьв. Сергія сёлета між 6-9 ліпеня спаткаліся вызначныя каталіцкія, праваслаўныя і пратэстанцкія літургісты і праз тры дні займаліся навуковымі студыямі літургічных пытаньняў. Праўда ня ўсе тыя, якія былі зазначаны ў спісе ўдзельнікаў, зьявіліся, але наагул сабралася нямала багасловаў. Тэмы парушаныя ў дакладах, былі даволі розныя, усе аднак мелі адну характэрную рысу, што выказвалі зварот у сучасным літургічным руху да сьв. Пісаньня і да айцоў Царквы. Падобнае спатканьне навукоўцаў розных веравызнаньняў, розных абрадаў і розных нацыянальнасьцяў, дзе ёсьць магчымасьць спакойна выменьвацца сваімі, часам даволі разьбежнымі паглядамі, ёсьць характэрным знакам часу.

НОВЫ ПАТРЫЯРХАТ.

Баўгарская Праваслаўная Царква на сваім сынодзе ў Сафії дня 10 траўня абвесьціла ўтва-

рэньне незалежнага Патрыярхату, выбраўшы на патрыярха Плоўдзіўскага мітр. Кірыла. Уласціва сынод толькі аднавіў калішні баўгарскі Патрыярхат, які знішчылі туркі ў 1393 г., заваўваўшы Баўгарыю, але сам факт, што гэтае аднаўленьне адбылося пад дыктоўку з Масквы і з удзелам толькі падсаветчкіх ерархаў спрычыніла тое, што Бізантыйскі Патрыях абвесьціў выбары некананічнымі і тым самым практычна баўгарская Царква вярнулася зноў да тае схізмы, ў якой была ад 1870 г. да 1945 г.

ВЫСТУПЛЕНЬНЕ СУПРАЦЬ ЕРАРХАЎ У ЮГАСЛАВІІ.

Надаўна мяйсцовыя камуністычныя актывісты ў горадзе Банья-Люка правін. Босьнія і Герцагавіна выгналі з гораду праваслаўнага яп. Васіля Косіча і каталіцкага яп. Карла Цэліка Апостальскага Адміністратара Банья-Люкі, бо маўляў

«яны апошнім часам узмоцнілі супрацькамуністычную дзейнасьць». Югаслаўскае радыё падаючы гэтую вестку, падчырквала, што «гэта народ сам выгнаў ерархаў». Калішняя старая савецкая практыка яшчэ мае вучняў.

НОВАЯ СУПРАЦЬКАТАЛІЦКАЯ ХВАЛЯ Ў КІТАІ.

Наступ камуністычнае кітайскае ўлады супраць каталіцызму адбываецца хвалямі, між якімі варажасьць нібы прычынае. Апошнім часам хваля супрацькаталіцкае прапаганды выбухла з новаю сілаю. Пэкінскае радыё асабліва нападае на місіянароў чужынцоў, закідаючы ім такія злочыны, як: «вынішчэньне кітайскіх дзяцей у сірацінцах» і «мэтэрэолёгічнае шпіёнства» (!). Відавочна камуністы падобнымі закідамі падрыхтоўваюць апінію да выгнаньня ўсіх хрысьціянскіх місіянароў з Кітаю.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

БАЦЬКАЎШЧЫНА.

Аднаўленьне Пятніцкае царквы.

Пашкоджаная ў часе апошняе сусьветнае вайны Пятніцкая царква ў Вільні пасля васьмігодняга рамонту летась 10 лістапада была нанова пасьвячана, як аседак пятніцкае віленскае праваслаўнае парахвіі. Падаючы да ведама гэты факт Ж.М.П. Нр. 4 з 1953 г. падчыркае, што рамонт зроблена «толькі дзякуючы шчодрай помачы Маскоўскае Патрыярхіі». Гэта мог-бы быць пахвалы годны ўчынак, але ён зроблены больш для маскоўскае прапаганды, як для рэлігійных мэтаў. На вонкавых сьценах сьвятыні на відных мейсцах прымацавана дзьве вялікія мармуровыя плыты з надпісамі ў расейскай мове. Вось адзін з іх: «В сей царкві імператор Петр Великий в 1705 г. слушал благодарное молебствие за юджанную победу над войсками Карла XII, подарил ей знамя, отнятое в той победе у шведов, и крестил в ней африканца Ганнибала, деда знаменитаго поэта нашего А. С. Пушкина». Значыць беларусам нават царкоўныя сьцены маюць прамаўляць, каб не забываліся аб расейскіх царох і што Пушкін ёсьць «нашым» паэтам.

Масква — абсалютны кіраўнік Акад. Нав. БССР.

Не ад сёньня ведама, што ўсе важнейшыя ўстановы ў БССР атрымоўваюць дырэктывы для свае дзейнасьці проста з Масквы, але да апошняга часу афіцыйльна аб гэтым стараліся ў кіруючых кругах прамоўчаць. Цяпер відаць гэта ўжо немагчыма і напрыклад «Звязда» з 25-V-53 паведамляе, што 24 чэрвеня заклікана ў Маскву ўвесь прэзыдыюм Акадэміі Навук БССР для сумеснае нарады з прэзыдыюмам Акад. Навук СССР і ў канцовай пастанове прэзыдыюмаў

названых Акадэміяў «накрэсьлена асноўныя задачы і шляхі далейшага разьвіцьця навукі ў Беларусі». Ня цяжка дагадацца, куды тыя шляхі маюць быць накіраваны.

Заняпад беларускага мовазнаўства.

Камуністычная газета «Звязда» з 19-V-53 адважылася надрукаваць артыкул М. Суднікі «Нявырашаныя пытаньні беларускага мовазнаўства», з якога даведваемся, што «за пасьявяненны перыяд нашы буйнейшыя навуковыя ўстановы, як напрыклад Беларускі дзяржаўны ўнівэрсытэт... Мінскі педагогічны інстытут замежных моваў, ня выдалі ніводнага нумару філялягічных запісак». І далей аўтар пералічае, чаго ня зроблена ў галіне беларускага мовазнаўства, хоць зрабіць трэба было. З таго пералічэньня можна зрабіць больш, чым сумны выснавак, бо за выняткам пару навуковых паважнейшых артыкулаў беларускае мовазнаўства зусім запушчана. Толькі аўтар не дадае, што цяпер і працаваць у гэтай галіне няма каму, бо найвыдатнейшых беларускіх мовазнаўцаў даўно зьліквідована.

«Звязда» бяз рэдактара.

Пачынаючы ад 31 сьнежня 1952 г. менскую «Звязду» падпісвае намесьнік рэдактара В. Пышкоў. Аб тым, што сталася з дагэтулешным рэдактарам Д. Драгуном не падана ніякіх высьсьненняў. Ужо мінула больш як паўгоду, а новы рэдактар усё яшчэ не назначаны.

Зьмены ў міністэрствах.

Запачаткаваная сёлета ў красавіку акцыя адміністрацыйных зьменаў і перабудовы ў паасобных рэспубліках СССР і акцыя чыстак, правяліта-

ся так-жа і ў БССР. З ранейшых 26 міністэрстваў у БССР у жнівені г.г., асталося толькі 18 адначасна пазьменьвана шматлікіх міністраў на найбольш адказных становішчх. Звольнена міністра ўнутраных спраў М. Баскакава і на яго мейсца назначана Міхася Дэчка. Апошнім часам (29-VIII) звольнена старшыню савету міністраў Аляксея Кляшчова і на яго мейсца назначана Кірыла Мазурова. Усе гэтыя зьмены дзеюцца па загаду з Масквы і ад іх ніякіх палепшаньняў нельга спадзявацца.

АНГЛІЯ.

Агульны Зьезд БАКА «Рунь».

Беларускае Акадэмічнае Каталіцкае Аб'яднаньне «Рунь» сёлета мела ўжо чацьвёрты з чаргі агульны Зьезд. Адбыўся ён 30 ліпеня ў Лёндане ў прысутнасьці Я. Э. Балеслава Слосанса Апостальскага Візітара для Беларусаў. З прычыны хваробы старшыні галоўнае ўправы «Руні» Ал. Надсона адчыніў Зьезд заступнік старшыні д-р В. Рамук і пасьяля выбару старшыні і сакратара Зьезду ён-жа зрабіў справаздачу з дзейнасьці галоўнае ўправы. Дапоўніў справаздачу дух. асыстэнт «Руні» а. д-р Ч. Сіповіч і прадстаўнікі з Бэльгіі, Гішпаніі, Францыі і Нямеччыны. За мінулы год лік сяброў крыху ўзрос у заморскіх краінах, але дзеля вялікае расьцярушанасьці там яшчэ ня было магчыма ўтварыць адзьдзелаў, аднак праца ў меру магчымасьці вялася ўсюды. Пасьля рачовае дыскусіі над справаздачамі дана абсалюторыю з падзякай уступаючай управе і выбрана новую ў такім складзе: старшыня — д-р В. Рамук, заступнік старшыні — А. Надсон, сакратар — Д. Анісько, скарбнік — Ф. Бартуль. Духоўным асыстэнтам астаўся і далей а. д-р Ч. Сіповіч. Наступна ў кароткай дыскусіі намечана плян працы на йдучы год. На заканчэньне прамаўляў да прдысутных уладыка Балеслаў аб значэньні арганізацыйнае працы і даў ўсім сябром пастырскае багаслаўненьне.

АўСТРАЛІЯ.

Выдавецкі пачын.

Задзіночаньне Беларускіх Вэтэранаў у Аўстраліі ў мінулым годзе наладзіла сваю невялічкую друкарню ў якой сёлета выдала маленькі насыценны календар на 1954 г. і прыступіла да выданьня паштовак з беларускімі дзеячамі.

БЭЛЬГІЯ.

У студэнцкай калёніі.

У канцы сёлетняга акадэмічнага году ў Лювэнскім Унівэрсытэце Вітаўт Рамук здаў свае апошнія экзамены і атрымаў тытул доктара мэдыцыны. Кадры беларускае інтэлігэнцыі на эміграцыі хоць паволі, але растуць.

З.Ш.А.

За прызнаньне БССР і УССР.

У зьвязку з пастановаю Падкамісіі Замежных Спраў амэрыканскае палаты рэпрэзэнтантаў

навязаць дыплёматычныя зьвязкі між З.Ш.А., і беларускаю ды украінскаю савецкімі рэспублікамі зьявілася на старонках амэрыканскае і эміграцыйнае беларускае і украінскае прэсы шматкікія кмэнтары з пазытыўнаю ацэнкаю пастановы Падкамісіі. Затое расейская эміграцыйная прэса калі ўспамінала аб гэтай пастанове, дык адзывалася аб ёй вельмі няпрыхільна, таму што падобныя пастановы ўзмацняюць вызвольны рух паняволеных Расеяю народаў.

З арганізацыйнага жыцця.

●**Беларускія Скаўты** з Нью Ёрку сёлета, падобна як і ў мінулым годзе, летам выязджалі ў лягэр. Гэта пацяшаючы знак, калі не зважаючы на расьцярушанасьць беларускае моладзь горнеца да скаўцкага жыцця.

●У Чыкаго дня 28-VI г.г. заснаваўся Адзьдзел Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня. У склад ягонае ўправы ўвайшлі: старшыня — Л. Трусэвіч, заступнік старшыні — А. Бяленіс, сакратар — В. Пануцэвіч, скарбнік — М. Кучура, сябра ўправы — А. Якімовіч. Новаствораны Адзьдзел пачаў выдаваць свой **Бюлетэнь**. У зьвязку з утварэньнем Адзьдзелу дня 28-VI адбылася сходка існуючае ў Чыкаго яшчэ з-перад першае сусьветнае вайны **Беларуска-Амэрыканскае Нацыянальнае Рады**, якая пастанавіла зьліквідавацца і перадаць сваю маемасьць управе Адзьдзелу БАЗА ў Чыкаго.

НЯМЕЧЧЫНА.

На міжнародным Зьездзе.

Сёлетні зьезд міжнароднае каталіцкае арганізацыі «Пакс Романа» адбыўся ў сталіцы Зах. Нямецкае рэспублікі ў Бонн між 7-12 жніўня ў удзелам каля 300 прадстаўнікоў ад 51 каталіцкае арганізацыі 38 народаў. Беларусы зьяўляюцца сябрамі Пакс Романа» ад 1951 г. і на сёлетнім зьездзе мелі дэлегацыю з шасьці чалавек на чале з старшынёю БАКА «Рунь» д-р В. Рамуком і духоўным асыстэнтам «Руні» а. д-рам Ч. Сіповічам.

Адчыніў Зьезд прывітальнай прамовай старшыня «Пакс Романа» праф. д-р Г. Тэйлер (ЗША) пасьяля д-р Жайрэрс (Бонн) прачытаў першы даклад на тэму: «Рэлігійны і духоўны клімат у сучасным сьвеце», выклікаючы вельмі цікавую дыскусію. У наступных днёх асноўныя даклады прачыталі: праф-ка Поронэтто (Рым) «Уклад «Пакс Романа» і яго сяброў у сучасную думку» ў праф. д-р Ф. фон дэр Гайдэ (Майнц) «Міжнародныя заданьні каталіцкіх акадэмікаў». Пасьля кожнага дакладу адбывалася доўгая і зьмястоўная дыскусія.

Акрамя агульных зборкаў былі так-жа зборкі меншых кругоў. Для нас асаблівае значэньне мае зборка, якую мелі дэлегаты паняволеных народаў. На ёй сп. Часноўскі (Польшча) парушыў праблему асыміляцыі эміграцыі і сродкі супрацьдзеяньня ёй. Беларускае дэлегацыя ўнесла пра-

панову, каб у рамах «Пакс Романа» наладзіць асобны Тызень Студыяў для прадстаўнікоў народаў з-за зялезнае заслоны. Прапанову прынята і ўнесена на пленум, якое яе перадало ў галоўную ўправу.

На Зьездзе прысутнічалі высокія прадстаўнікі Каталіцкае Царквы Нямецчыны і нямецкага ўраду. У наядзелю 9-VIII Я. Эм. Кардынал Фрінгс адправіў для сяброў Зьезду ўрачыстую Службу Божую і ён-жа пасля прамаўляў на ўрачыстым паседжанні, якое адбылося ў салі Боннскага Універсітэту. Услед за ім прамаўлялі прадстаўнікі ўраду і сябры «Пакс Романа». Ад беларусаў з кароткаю прамовай выступаў д-р В. Рамук.

Працы Зьезду суправоджаліся: мастацкім канцэртамі музыкі і экскурсіямі ў замак Брліяў,

у славуты манастыр айцоў Бэнэдыктынцаў у Марыя-Лях і над возера Лях — усе гэтыя імпрэзы былі добра зарганізаваныя немцамі і заслужылі на агульную ўдзячнасьць і прызнаньне.

Для ўдзельнікаў прыватныя спатканьні мелі ня меншае значэньне, як афіцыйльныя зборкі і нарады. Бо якраз у прыватных спатканьнях найбольш выяўляўся той мілы, прыветлівы, сапраўды хрысьціянскі настрой удзельнікаў, якога часта не стае арэлігійным міжнародным зборкам. Прыемна было бачыць, як знайходзілі між сабою супольную мову француз і немец, беларус і японец, італьянец і бразіліец і пад. — яны ня толькі пазнавалі сябе бліжэй, але сапраўды збліжаліся. І ў гэтай вялікай сям'і народаў ня было ні старэйшых, ні малодшых «братоў».

Абразкі з жыцця

У АБАРОНЕ СЬВЯТЫНІ

У дзесяцігодку невялікага мястэчка Д. у Зах. Беларусі бальшавіцкія ўлады ў 1940 г. прыслалі з Ростова піянерважатага камсамольца і той зачаў сваю дзейнасьць між мейсцовае школьнае моладзі ад бязбожнае прапаганды. Каб паказаць перад вучнямі, што царкву можна мець за нішто, аднойчы падчас вячэрні ён увайшоў туды ў шапцы і з папяросаю ў зубах, але пабачыўшы на сабе разгневаныя пагляды вернікаў, пасьпяшыўся палезьці на хоры. Там мігам навокал яго знайшоўся пэлы гурт моладзі і хтосьці моцным рухам выбіў яму з зубоў папяросу, а іншая моцная рука зьняла з галавы піянерважатага шапку, разам са жмутаю валасоў і выкінула праз вакно. Камсамалец кулём зьляцеў з хораў і больш ня важыўся зьневажаць сьвятыні.

СЛОВЫ КАЗАНЬНЯ СПРАЎДЖВАЮЦЦА

Калішні палескі ваявода, Костэк-Бэрнацкі, сапраўдны кіраўнік канц-лягэру ў Картускай Бярозе, вядучы насільную палянiзацыю Палесься, ніяк ня мог дараваць усх.-каталіцкаму параху ў Гародне, што той не зважаючы на ніякія грашовыя кары і пагрозы, ані ў школе, ані ў царкве не хацеў ужываць польскае мовы. І вось на Сімуху 1938 г. ваявода, пераапрунуўшыся за паляшчука прыехаў ішжом у Гарадзенскую царкву, каб глянуць на таго «ўпартага» параха. А парах спакойна адпраўляў Службу Божую і пасля Эвангельля сказаў змястоўнае казаньне аб Сьв. Духу пацяшыццяплю і між іншым зазначыў: «І нават тыя, што сёньня займаюць высокія становішчы, калі ня будуць мець у сэрцы Сьв. Духа, дык прыйдзе час, што тыя, якія іх сёньня пакарна слухаюць, устануць супраць іх і патопчучь іх і дзе тады будуць шукаць пацехі?». Праз паўтара году ўжо Костэк-Бэрнацкі мусіў хаватца ад акупацыйных нямецкіх уладаў, а ў 1947 г. яго злавiлі польскія ўлады і засудзілі як злачынца.

НЯ Ў ЛЮДЗКАЙ МОЦЫ

Аднаго ангельскага міліянэра раптам ухапіў моцны патылічны курч і пакліканы сьпешна лекар з сумам сьцьвердзіў, што міліянэру асталося ўсяго якіх тры гадзіны жыцця. Пачуўшы такую вестку, пераляканы багач зьвярнуўся да лекара: «Затрымайце маё жыццё хаця да заўтрашняе раніцы, каб я мог упарадкаваць мае справы, я вам заплачу за гэта 100.000 фунтаў». На гэта лекар адказаў: «Я магу вам прыпісаць лек, але прадаць час я не магу, бо час ёсьць у Божых руках».

Паводля Гауга.

БОЖАЯ УСЕМАГУТНАСЬЦЬ НА СЛУЖБЕ ЛЮБОВІ

Падчас пратэстанцкіх рэлігійных заварушань у 1596 г. аднаго дня група пратэстанцкіх баявікоў увайшла ў адну каталіцкую сьвятыню ў Ніжняй Рэнаніі якраз у тым часе, калі там вучні маліліся перад Найсьвяцейшымі Дарамі. Адзін з пратэстантаў падышоў да першага з краю вучня і зьвярнуўся да яго, пагардліва сьмяючыся: «Скажы мне, калі ўмееш, малітву «Ойча наш!»». Вучань спакойна пачаў: «Ойча наш, каторы ёсьць у небе...». «Добра, — перабіў яму пратэстант, — дык чаму-ж ты молішся да Бога на аўтары, калі сам кажаш, што Ён ёсьць у небе?». Хлапец пахвіліне развагі спакойна адказаў: «А ці ты ведаеш Апостальскае вызнаньне веры?». «Так!» — быў адказ. «Дык скажы яго». «Веру ў Бога Айца Усемагутнага, Стварыцеля неба і зямлі...». «Добра — перарваў гэтым разам хлапец — сам кажаш, што Бог ёсьць усемагутны, дык чаму табе здаецца, што Ён ня можа быць у тым самым часе і на небе і на аўтары?!». Такі неспадзэваны адказ з вуснаў хлапчыны засароміў пратэстанцкіх баявікоў і адабраў у іх ахвоту перашкаджаць вучням маліцца. Моўчкам пратэстанты пакінулі каталіцкую сьвятыню.

Паводля І. Дэгарба.

www.kamunikat.org